

COLOFON

'Rosmalla' (ISSN 0925-2894)
wordt vier keer per jaar uitgegeven
onder eindverantwoordelijkheid van
het bestuur van de
Heemkundekring Rosmalen

Heemhuis 'Mariënwater'
Berlicumseweg 8,
5248 NT Rosmalen
Postbus 64 – 5240 AB Rosmalen
www.heemkundekringrosmalen.nl
info@heemkundekringrosmalen.nl

Bestuur Heemkundekring Rosmalen:

- Dorry Derhaag-Doomernik, voorzitter
- Kees Hellemons, vice-voorzitter
- Frits de Vries, penningmeester
- Arnold de Veer, archivaris
- Felix Duffhues, bestuurslid
- Jan Zantkuijl, bestuurslid

Bestuursleden ad interim:

- Ine Veltman-Slegers, secretaris
- Kitty van der Doelen-Crane, notuliste

Werkgroep Redactieraad 'Rosmalla':

- Harry Coppens
- Gerrit Mol
- Ad Tibosch
- Martien Veekens
- Henk de Werd

Ontwerp en opmaak / Kopijadres:

- Martien Veekens
Augustinessenborch 28
5241 KE Rosmalen
- martienveekens@hetnet.nl

Productie:

- Grafisch Ontwerp Atelier Meijs
- Drukkerij Van Gerwen

Losse nummers:

- € 4,50 per uitgave

Distributieadres:

- Harry Coppens
Stationsstraat 8
5241 EE Rosmalen
Tel.: 073-52 183 49

**Iedere auteur draagt
persoonlijke verantwoordelijkheid
voor de inhoud van de publicaties.
Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd, zonder toestemming van
de auteur(s) en met bronvermelding.**

JAARGANG 15 - NUMMER 4 DECEMBER 2005

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina</u>
<i>Gerrit Mol</i>	
Veertig jaar Openbare Bibliotheek Rosmalen	2
<i>Martien Veekens</i>	
Leesbibliotheek parochie H. Bernadette Maliskamp	5
<i>Henk Beijers</i>	
Gelezen in Resoluties Raad van State - 2	8
<i>Gerrit Mol</i>	
Duivensport in Rosmalen	12
<i>Antoine de Visser</i>	
Geschilderde nissen in de St. Lambertuskerk	14
<i>Henk de Werd</i>	
De familie Coenraad	17
<i>Martien Veekens</i>	
Kwartierstaat van bekende Rosmalenaren - 22	
Gerardus Henricus Petrus (Ger) Coenraad	31
<i>Ad Tibosch</i>	
Klassenfoto's van Vroeger - 3	
St.-Jozefschool Maliskamp halverwege 50-er jaren	32
<i>Martien Veekens</i>	
Rosmalen in 100 jaar tijd erg veranderd	34
<i>Harry Coppens</i>	
Voor U gehoord - 39	37
<i>Van het bestuur</i>	
Heemkundekring Rosmalen dankt zijn sponsors	40

HERKOMST ILLUSTRATIES

Sonja van der Voort / Openbare Bibliotheek Rosmalen: pagina 3
Martien Veekens: pagina 5, 13, 37
Antoine de Visser: pagina 14, 15, 16
Henk de Werd: pagina 17 t/m 30
Heemkundekring Rosmalen: pagina 33

De foto op de omslag van de 14^e en 15^e jaargang (afkomstig van de nieuwjaarswens 1994 door Mr R.J.J.M. Pans) toont de monumentale *Tilia Vulgaris* (Hollandse linde) op de mote van het op 1 juli 1485 door o.a. ridder Jan van Baexen gestichte Augustinessenklooster 'Annenborch' aan de huidige Augustinenneborch in de Rosmalense wijk De Overlaet. Jan van Baexen werd op 25 oktober 1505 *Heer tot Rosmalen* en in 1509 *Laagschout van 's-Hertogenbosch*. De *Annenborchboom* is de oudste boom binnen onze gemeentegrenzen.

VEERTIG JAAR OPENBARE BIBLIOTHEEK ROSMALEN

40 jaar Openbare Bibliotheek Rosmalen

Op 15 september 2005 bestond onze bibliotheek precies 40 jaar. Daarvóór waren er in Rosmalen, Hintham en Maliskamp wel parochiële bibliotheken. Het is natuurlijk de moeite waard om daarover ook wat te vertellen en ik nodig dan ook iedereen, die daar meer van weet uit om daarover een praatje te maken. Maar in het verhaal dat nu volgt, hebben we het alleen over de huidige openbare bibliotheek, nu gevestigd in de Dorpsstraat, met een nevenvestiging in 'De Biechten' in Hintham.

Zoals gezegd, werd de bibliotheek op 15 september 1965 geopend. Er waren op 27 december van dat jaar al 685 leden. Als vóór het einde van dat jaar de 700 werd gehaald, zou de betreffende inschrijver een gratis abonnement krijgen voor het hele volgende jaar. Er waren 900 wildwest romans, 500 speciale damesromans, 290 detectiveromans en 1100 jeugdboeken. De contributie bedroeg tussen de één en de zes gulden. Waar de verschillen precies zaten, is moeilijk te zien: Toos de Jong, kleuterleidster, betaalde f 4,=, juffrouw T. Heymans, onderwijzeres, had er f 5,50 voor over. Burgemeester Molenaar betaalde niets, Deken van Roestel betaalde f 5,50, predikant Van der Sijs f 4,=!

Tot eind van het eerste jaar werden 3.020 boeken voor volwassenen uitgeleend en 10.319 jeugdboeken. Die getallen zijn inmiddels natuurlijk enorm gestegen. Ook het aantal beschikbare tijdschriften en kranten nam toe, zeker toen er een leeszaal kwam.

Er werd meteen al veel aandacht besteed aan de *Kinderboekenweek* in oktober. Daarvoor werd wel ruimte gemaakt in 'De Kentering'. Dat moest ook wel: op 10 november 1965

waren er maar liefst 650 kinderen aanwezig bij een voorstelling van een poppentheater. Onder de jeugdleden waren er trouwens ook uit Nuland. Door verschillende leerkrachten werd geadviseerd lid te worden van de bieb. Er zal welhaast geen leerling van een Rosmalense school zijn geweest die niet in schoolverband een bezoek bracht aan de bibliotheek.

Met de Sparrenburgmavo en het latere Hoogveld en Rodenborch-college werden diverse samenwerkingsprojecten uitgevoerd. Dat leverde soms wel commotie. In 1995 kwam de jonge, maar aanvankelijk zwaar bekritiseerde Ronald Giphart voorlezen uit eigen werk. De Rodenborch-jeugd vond het geweldig, maar er werd over de vermeende zedeloosheid van deze schrijver gesproken en het gevaar waaraan onze Rosmalense jongeren wel niet werden blootgesteld. Iets dergelijks was al eens eerder aan de orde geweest. Er lag een jongerenkrant in de bieb, voor iedereen te kijk, en daarin stond een artikel over seks dat er niet om loog. "Schande," vond Jos de Letter in de gemeenteraad. Zijn collega Koldewee tilde er niet zo zwaar aan: gewoon voorlichting zonder Latijnse namen, vond hij.

De aandacht voor de jeugd is altijd een kenmerk geweest van onze bibliotheek. Elk jaar werden voorstellingen en voorleeswedstrijden georganiseerd, zowel in Hintham als in Rosmalen. Ook werd er veel getekend en geknutseld, meestal met een prijs eraan verbonden. Niet alle ideeën die van hogerhand kwamen, werden gehonoreerd: het idee van een verkleedwedstrijd werd in 1966 afgewimpeld: wij zijn geen kleuterleidsters, zo luidde het motief van de bibliothecaressen.

Tallose Rosmalense kinderen brachten in de loop van hun basisschoolcarrière een bezoek aan de bieb. Daarvoor werden heel wat zoek-

en puzzelopdrachten bedacht. Er was ook steeds een jeugdbibliothecalesse in beeld. Die zorgde ook voor voorleesuurtes voor de allerkleinsten. Na een onderbreking zijn die thans weer in zwang, maar nu voor de wat oudere jeugd.

De bibliotheek in Hintham was aanvankelijk gevestigd in een ruimte van een flatgebouw en later ook in de voormalige Annaschool. Pas bij de opening van 'De Biechten' in 1977 kwam er een riante huisvesting in dat gebouw. Daar zit men nu nog. Er is vaak gesproken over sluiting van dit filiaal, altijd om te bezuinigen. Datzelfde geldt voor de vestiging in Maliskamp, die werd eind 1983 definitief gesloten. In 'De Annenborch' werden ook op kleine schaal boeken uitgeleend.

In de 80' er jaren deed de computer onder veel belangstelling zijn intrede

De meeste leden kwamen steeds uit Rosmalen. Ook een aantal bewoners van Nuland was lid. Toen echter bleek dat nogal wat Bosschenaren de bieb in Rosmalen bezochten, vond de gemeente dat men die moest weren: ze kwamen alleen omdat Rosmalen goedkoper was dan 's-Hertogenbosch! In 1992 werd niemand minder dan Yvonne Kroonenberg van stal gehaald een bijdrage te leveren in de strijd om de zelfstandigheid van Rosmalen. De samenvoeging van Rosmalen en 's-Hertogenbosch leverde voor de beide bibliotheken overigens niet veel problemen op, het werd zelfs gemakkelijker voor de Rosmalenaren toen beide bibliotheken samengevoegd

werden, omdat daarmee het gezamenlijke boekenbestand natuurlijk enorm uitbreidde.

De automatisering is in de voorbije 40 jaar ook sterk toegenomen. In 1967 beschikte men over een uitvoerige catalogus, in 1983 vond de eerste grote vernieuwing van beschikbare apparatuur plaats. In 1985 werd de eerste computer voor het publiek in gebruik gesteld (een Commodore!). In 1986 worden voor het

eerst video's en cd's uitgeleend. In 1995 leende de bieb wel cd-roms uit, maar die konden door de afwezigheid van geschikte apparatuur ter plekke niet worden bekeken.

Eigenlijk is er altijd sprake geweest van nieuwbouw of verbouwing. De plannen liepen steeds parallel met die van 'De Kentering' of een sociaal cultureel centrum. Er was sprake van een terrein naast het gemeentehuis, maar ook de Spoorstraat en de hoek Oude Dijk / Dorpsstraat waren in beeld. De laatste locatie riep al meteen bezwaren op bij buurtbewoners.

De verwevenheid van onze Rosmalense

bibliotheek met andere verenigingen en instanties is altijd erg groot geweest. Dat kwam ook omdat het aantal bestuurders in Rosmalen nooit zo groot is geweest: veel dezelfde mensen zaten in de verschillende besturen en dat daarbij nogal wat gemeenteambtenaren zaten, vergrootte wel het gemak, niet altijd de duidelijkheid. Zeker in de beginjaren was er een prima samenwerking met SCOR, het Rosmalense welzijns- en opbouwwerk.

Ook op cultureel gebied werden veel activiteiten samen met anderen uitgevoerd. Zo waren er lezingen en exposities met vrouwenorganisaties, Wereldwinkel en natuurlijk de heemkundekring en haar voorgangers. Zo bezocht ook Cor Swanenberg de bibliotheek bij gelegenheid van het 10-jarig bestaan. Hij wordt omschreven als “geboren in de Nulandse heide, die om een of andere duistere reden tot de gemeente Rosmalen blijkt te behoren.”

De bekende Nulandse schrijver Carel Swinkels heeft het niet zo op Rosmalen. In 1984 beklagt hij er zich over dat er geen van zijn werken in de Rosmalense bieb te vinden is. Tot overmaat van ramp moet hij later boete betalen, omdat hij zijn geleende boeken te laat heeft ingeleverd. Dat kwam nog wel, omdat hij door een auto-ongeluk gevelde was.

Tijdens de viering van het 40-jarig bestaan heeft de Heemkundekring Rosmalen een tentoonstelling verzorgd met maquettes gemaakt door Cor Verstegen en uitleg door Henk Langens.

Tallose auteurs hebben in de loop van de jaren acte de présence gegeven middels een lezing of voorleesavond. We noemen Willem Iven, Henriette Kegge (een Rosmalense schrijfster, wie kent haar nog?), Harriette Freezer, Midas Dekkers, Geert van Beek, Ronald Giphart, Huub Oosterhuis. Adriaan van Dis laat in 1985 weten dat hij niet naar Rosmalen komt, maar de wereldberoemde Astrid Lindgren bedankt in 1987 met een handgeschreven krabbeltje voor de felicitatie vanuit Rosmalen bij gelegenheid van haar 80^e verjaardag. Maarten 't Hart geeft in 1991 eerlijk toe dat zijn vrouw zijn optreden als Maartje niet kan waarderen.

Veelkunstenaar Armando maakt in 1992 gebruik van de onthulling van zijn wiel om over zijn werk te vertellen. Bosschenaar Leon de Winter belooft in 1995 in Rosmalen dat hij een boek zal schrijven dat zich in 's-Hertogenbosch afspeelt. Tomas Ros trekt in 2003 slechts 20 luisteraars, maar dat is dan ook op een avond dat Ajax een belangrijke wedstrijd speelt.

Opmerkelijk is het ook dat het personeel van de bieb bijna altijd heeft bestaan uit vrouwen, zelfs nu kom je er nog maar een enkele man tegen. Die vrouwen wisten overigens wel van wanten: mevrouw van Loon merkt in 1973 op dat de mannen liefdesromans mee laten nemen door hun vrouwen.

Dat ondanks de fusie van de Rosmalense bibliotheek met die van 's-Hertogenbosch alles in het werk gesteld wordt om de eigen identiteit te behouden en onze dorpsgemeenschap hierin te ondersteunen bleek wel uit de onlangs tentoongestelde maquettes van Cor Verstegen van voormalige Rosmalense gebouwen, met deskundige toelichting. Ook de voorraad uitgaven over Rosmalen en de Brabantcollectie liegen er niet om. Kortom: de Openbare Bibliotheek en Leeszaal 's-Hertogenbosch, filiaal Rosmalen, is en blijft van “ons eigen.”

Gerrit Mol.

R.K. LEESBIBLIOTHEEK PAROCHIE H. BERNADETTE IN DE MALISKAMP WERD DEPENDANCE

Parochiebibliotheek in de Maliskamp werd na 22 jaar een Dependance van de Openbare Bibliotheek Rosmalen

Op vrijdag 24 augustus 1973 was het dan zo ver¹:

“Na 9 jaren van wikken en wegen waren alle problemen uit de weg geruimd en kon de Dependance van de Openbare Bibliotheek te Maliskamp dan eindelijk werkelijkheid worden. Tweeëntwintig jaren (*de bibliotheek werd in 1951 te Maliskamp gevestigd*) lang hebben vrijwilligers uit onze gemeenschap elke week klaar gestaan om het leesgrage publiek ter wille te zijn. De tijden veranderden echter en nieuwe eisen dienden te worden gesteld. Als U op zondag 7 oktober tussen 12 en 4 uur een kijkje gaat nemen in de nieuwbouw van de St.Jozefschool zult U aan

de kant van het kerkhof een deur bemerken, die toegang verschaft tot onze nieuwe trots: een eigen dependance, een prachtige accommodatie en een veel rijkere sortering.”

De f 2.000,= die bij de overname van de Parochiebibliotheek Maliskamp van de Openbare Bibliotheek werd ontvangen zouden worden besteed aan de verbouwing van het priesterkoor binnen het kader van het 40-jarig bestaan van de parochie. Van het resterend kasbedrag (batig saldo en verkoop van het boekenrestant) werden eenvoudige geschenkbonnen gekocht voor de 7 medewerkers van de oude bibliotheek, ging f 300,= naar onderhoud van het Jeugdhuis ‘Ons Trefpunt’ en f 239,80 naar de Jeugdvereniging ‘Jong Maliskamp’ voor het opknappen van het oude bibliotheeklokaal als staf- en opslagruimte materialen.

*Medewerkers van de RK Parochiebibliotheek te Maliskamp / Rosm.: v.l.n.r. Ad van Osch, Toni van Galen, Martien Veekens en Toon van Osch (secr.)
Ontbrekend:
Z.E.H. Pastoor J. v.d. Biggelaar (voorzitter)
Marinus van Osch, (pm)
Nic van der Pas en Rien van Hoof, leden*

Foto genomen door Nic vd Pas op zondag 26 november 1961

De vestiging van een openbare bibliotheek in de Maliskamp ging niet zonder slag of stoot, hetgeen o.a. mag blijken uit hetgeen ondergetekende als bijlage formuleerde bij de uitnodiging voor een gesprek met vertegenwoordigers van het Gemeentebestuur Rosmalen, de Stichting O.L.B. Rosmalen, het Kerkbestuur H. Bernadette, de Stichting Onderwijsbelangen

Maliskamp en de Parochiebibliotheek H. Bernadette Maliskamp.

Martien Veekens

¹ M. Veekens in het wekelijks verschijnend parochieblad van de ‘Parochie H. Bernadette Maliskamp’, 8^e jrg. nr.40, 5 oktober 1973.

De geschiedenis van een Dependance Openbare Leeszaal en Bibliotheek in Maliskamp

21 september 1964:

Het Maatschappelijk Centrum Rosmalen dringt aan op een zo spoedig mogelijke oprichting van een openbare leeszaal en bibliotheek in Rosmalen.

13 oktober 1964:

De Gemeenteraad besluit financiële medewerking te verlenen voor de oprichting van een OLB te Rosmalen alsmede voor een filiaal te Hintham en een uitleenpost te Maliskamp c.q. Kruisstraat.

13 september 1965:

Door de vertegenwoordiger van de Parochiebibliotheek te Maliskamp in Stichtingsbestuur OLB wordt aangedrongen op de mogelijke vestiging van een uitleenpost in Maliskamp. Uit een ingesteld onderzoek is gebleken, dat Maliskamp daarbij voorrang heeft op de Kruisstraat.

6 mei 1966:

De Stichting OLB deelt aan de Parochiebibliotheek mee, dat zij zich verplichten op de eerste plaats Hintham te gerieven en zodra daar een filiaal is verwezenlijkt, alle krachten aan te wenden ook in Maliskamp tot een bevredigende oplossing te geraken.

16 januari 1968:

De Stichting OLB stelt opnieuw, om in samenwerking met de Parochiebibliotheek, eventueel in een bestaande lokaliteit, tot een uitleenpost van de Stichting te geraken.

23 mei 1969:

De Stichting OLB vraagt aan de Parochiebibliotheek naar een ruimte welke gelijkvloers gelegen is, goed bereikbaar voor de cliënteel en waar beide bibliotheken in samen kunnen werken.

12 juni 1969:

De Stichting OLB stelt voor de Parochiebibliotheek en de uitleenpost van de Centrale Bibliotheek in één gebouw onder te brengen.

15 juni 1969:

De Parochiebibliotheek stelt geen bezwaar te hebben tegen het mede-uitlenen van haar boeken door de Stichting OLB.

21 oktober 1969:

De Stichting OLB deelt aan de Parochiebibliotheek mee, dat zij een deskundig advies hebben gevraagd aan de Provinciale Bibliotheekcentrale in Tilburg. Daarna zullen definitieve voorstellen worden gedaan.

27 februari 1970:

Vergadering algemeen bestuur van de Stichting OLB waarin ook een vertegenwoordiger van de Parochiebibliotheek zitting heeft.

6 maart 1972:

Het Gemeentebestuur deelt aan de Parochiebibliotheek mee, dat deze medewerking dient te verlenen aan een door de Directie van de OLB Rosmalen in te stellen onderzoek naar het boekenbestand.

29 maart 1972:

Het Gemeentebestuur verzoekt de Provinciale Bibliotheekcentrale een deskundig onderzoek aangaande de Parochiebibliotheek in te stellen.

6 juli 1972:

Het onderzoek door de Provinciale Bibliotheekcentrale wijst uit, dat een verbeterde huisvesting een vereiste is. De ruimte waarin de bibliotheek is ondergebracht is weinig aantrekkelijk, terwijl de bruikbaarheid in de weg wordt gestaan door een vrij gevaarlijke trap.

17 september 1972:

In een vergadering met de Stichting OLB en de Parochiebibliotheek wordt medegedeeld, dat gezocht zal dienen te worden naar een semi-

permanent onderkomen in een van de ruimten van de nieuwe school.

8 december 1972:

In een vergadering tussen Stichting OLB, Gemeentebestuur en Parochiebibliotheek wordt gesteld, dat men zo spoedig mogelijk zal trachten te komen tot de vestiging van een uitleenpost in Maliskamp. De vrijwilligers van de Parochiebibliotheek blijven de supervisie omtrent de gang van zaken behouden.

10 mei 1973:

Tijdens de vergadering van vertegenwoordigers van het Gemeentebestuur, Parochiebibliotheek en Schoolbestuur Maliskamp stelt de vertegenwoordiger namens het schoolbestuur, dat zij onder geen beding medewerking willen verlenen bij een eventuele vestiging van een uitleenpost in een van de aan haar zorg toevertrouwde lokaliteiten.

27 juni 1973:

De vrijwilligers van de Parochiebibliotheek LEZEN in het informatiebulletin van de Stichting Onderwijsbelangen Parochie H. Bernadette: "Goed samenspel tussen de wethouder van onderwijs, het onderwijzend team van de basisschool en het schoolcomité heeft geleid tot een voorziening in onze wijk die door de lezers en lezeressen in onze wijk zeer gewaardeerd zal worden". "Deze dependance zal in de plaats komen van de parochiebibliotheek en door professionele krachten worden beheerd". DE VRIJWILLIGERS WERKZAAM IN DE PAROCHIEBIBLIOTHEEK STAAN PERPLEX.

Aldus naar waarheid opgemaakt
M.J.A. Veekens, secr.par.bibl.

Leden OB Rosmalen per 31 december 1968

Volwassenen	351
Jeugd	639

Totaal	<u>990</u>

Enkele gegevens Parochiebibliotheek Maliskamp

Opbrengsten uitleen 1^e kwartaal 1963

6 januari	f 18,00
13 januari	f 21,00
20 januari	f 20,90
27 januari	f 20,00
3 februari	f 22,00
10 februari	f 20,00
17 februari	f 17,00
24 februari	f 20,00
3 maart	f 18,00
10 maart	f 18,00
17 maart	f 21,00
24 maart	f 16,00
31 maart	f 12,00

Kinderen betaalden f 0,10 per boek,
Volwassenen f 0,15 per uitlening.
Openstelling: elke zondagmorgen van
10.00 uur tot na de mis van 11.30 uur

Enkele gegevens over het jaar 1971:

Uitleningen aan

Volwassenen	1165 romans
Jongeren	2580 jeugdboeken
Totaal	3745 boeken

Op 31 december 1971 waren 112 gezinnen lid.

Het boekenbestand (5372 boeken) kon worden verdeeld in

Romans voor volwassenen	3371
Jeugdboeken	2001

Boekenbezit OB Rosmalen per 31 december 1968

2193 romans	
82 frans	
62 duits	
106 engels	2142 verh.
2017 studie	1598 ontw.
158 naslag	98 naslag
-----	-----
4618 totaal	+ 3838 totaal
Totaal	<u>8456 boeken</u>

GELEZEN IN RESOLUTIES RAAD VAN STATE - 2

Korte inleiding

Na de vrede van Munster in 1648, als afsluiting van de Tachtigjarige Oorlog [1568-1648] krijgt Den Haag ofwel de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden de soevereiniteit over de Meierij van 's-Hertogenbosch.

In de zgn. Generaliteitsgebieden probeert men twee zaken op een zo kortst mogelijke termijn te realiseren, namelijk de introductie van de gereformeerde religie gepaard gaande met het aanstellen van gezagsgetrouwe predikanten aan de ene kant en aan de andere kant de politieke reformatie, namelijk het benoemen van gereformeerden op cruciale functies zoals notarissen, dorpssecretarissen, schepenen, vorsters, rentmeesters....kortom....wie religieuze hervormingen wil doorvoeren, moet zorgen dat de leidinggevenden in de steden en dorpen van de 'ware godsdienst' zijn. Godsdienstige hervormingen kunnen immers niet zonder de politieke hervormingsplannen. Zo krijgt dus ook Rosmalen, waar slechts een handjevol protestanten woonden, ook een gereformeerde predikant en schoolmeester.

Predikant Kischius komt voor zijn belangen op

Blijkbaar is hij niet geheel tevreden met zijn woning en vraagt aan de Staten Generaal of hij verlof kan krijgen de nodige reparaties uit te laten voeren aan zijn predikantwoning, namelijk aanbouwen van een apart waskeukentje, een nieuw 'secret' ofwel toilet, het verven van al het houtwerk en het schoonmaken en op metselen van de put.²

² Resolutie inv.nr.192 folio 457 verso dd.19 augustus 1650.

De toenmalige rentmeester van de geestelijke goederen Schuijl van Walhorn wordt opdracht gegeven dit werk aan te besteden.

Zijn functie beperkt zich niet alleen tot Rosmalen. De classis van 's-Hertogenbosch, een soort overkoepelende organisatie voor de belangen der gereformeerden, geeft de Staten Generaal in overweging de post te Rosmalen blijvend te combineren met die van Empel en in één persoon te verenigen. Johan Kischius is blijkbaar al waarnemend, want de classis vraagt of hij de predikantsfunctie in Empel mag blijven uitoefenen en zijn traktement voor deze bediening zou al op 10 augustus 1651 zijn ingegaan. Hierbij staat de opmerking geschreven: "...dat tot Empel soo wel als ergens in de meijerije een predicant nodich is, dewijle niet alleen daer een redelijcke groote gemeente [vgl. hervormd kerkgenootschap] is wel van 18 off meer persoonen maer oock groote apparentie van aenwas, behalven dat daer staet een bequaem kercxken". Het woord 'apparentie' kan het beste vertaald worden als: het heeft er alle schijn van dat...!

De ingrediënten zijn dus duidelijk aanwezig: een groeiend aantal belangstellenden voor de gereformeerde religie en een kerkgebouw dat zich leent voor godsdienstoefeningen.³ De noodzaak van een predikant behoeft daarmee geen verder betoog.

Detail over de Rosmalense kapel

De kapelmeesters van de Rosmalense kapel hebben een beroep gedaan op rentmeester Schuijl betreffende een vergoeding van 91 gulden en 6 stuivers in verband met het maken en instellen van een uurwerk in die kapel. De

³ Resoluties inv.nr.194 folio 46 dd.3 februari 1652 en folio 328 verso dd. 1 augustus 1652.

rentmeester komt echter tot de ontdekking, dat dit uurwerk is gemaakt buiten de orders van de raad en alleen ten behoeve van de ingezetenen van Rosmalen. Blijkbaar is het dus niet officieel aangevraagd en schijnt het hier om een clandestiene actie te gaan. De rentmeester laat daarom weten dat deze gelden niet onttrokken kunnen worden aan zijn kantoor.⁴ Uit het stuk is niet af te leiden om welke kapel het gaat.

Klachten van de pachters van de impost op bieren en wijnen

Peter Roukens is pachter van de impost op de bieren en [brande]wijnen in het dorp Rosmalen. Hij geeft in een rekest te kennen dat een zekere Aert Verrijt en Ulrich Visser, beiden herbergiers aldaar, fraudeurs zijn. Ze hebben immers *'omtrent een scheut weeghs van hunne woonhuijsen, onder de vrijdom van 's- Hertogenbosch, doen maken omtrent drie weken geleden, ieder een placke hutte daerinne sij veel wijn en bier tappen'*. De belasting of impost die hiervoor staat betalen ze echter niet. Roukens verzoekt daarom de Raad van State een order uit te laten gaan, dat deze illegaal gebouwde hutten dienen te worden afgebroken en dat het aan genoemde herbergiers ten enen male verboden moet worden buiten de jurisdictie of het rechtsgebied van Rosmalen te tappen. Men informeert hoogschout Bergaigne hierover, die opdracht kan geven de hutten neer te halen en de daarin opgeslagen bieren en wijnen in beslag te nemen.⁵

Goed een maand later zien we hoe dat Bergaigne de beide herbergiers inderdaad hun tappersnering verbiedt en drukt hen op het hart zich aan dit verbod te houden. De magistraat of het stadsbestuur van 's-Hertogenbosch steekt er echter een stokje voor waar het gaat om de snelle afbraak van de hutten, want ze staan

⁴ Resolutie inv.nr.197 folio 535 verso dd. 17 augustus 1655.

⁵ Resolutie inv.nr.198 folio 257 verso dd. 19 mei 1656.

onder de vrijdom van de stad en dus onder hun juridisch gezag.⁶

Ook pachter Willem Matheus Gildemans dient een klacht in omdat hij door herbergier Antony Eijbens wordt gehinderd in het peilen van de wijnvaten, onder voorwendsel dat hij geen 'gezworen wijnroeijs' zou zijn m.a.w. geen wettelijk gekozen ambtenaar belast met het peilen van de wijnvaten, waarvoor hij een zgn. wijnroede gebruikte vergelijkbaar met een maatstok.⁷

Het Heeseind, haar kapel en de schoolmeester

De naburen van het gehucht Heeze of Heeseind onder Rosmalen leggen aan de SG een verklaring af, dat aldaar een fraaie kapel staat en dat uit het inkomen ervan de schoolmeester onderhouden kan worden, maar nu is het de heer Schuijl van Walhorn, de rentmeester van de geestelijke goederen, die de kapel heeft aangeslagen en dus aanspraak maakt op het inkomen. Ze zijn ervan overtuigd dat hun gehucht per sé een schoolmeester dient te hebben, omdat anders rond de 80 kinderen 'ongeleert' blijven en dat wil men in geen geval!

Rosmalen en Nuland liggen immers beide een uur gaans en dat is nogal ver voor die kinderschaar, bovendien zijn de wegen soms onbegaanbaar. Ze bepleiten om het inkomen te mogen behouden.⁸ De bedoelde kapel is de Antoniuskapel [*mededeling Martien Veekens*].

Nu is het meestal zo dat rekesten worden doorgestuurd om nadere informatie en/of advies. Zo ook met dit rekest. Rentmeester Schuijl houdt voet bij stuk en beweert terecht, dat het inkomen van deze kapel afhankelijk is

⁶ Resolutie inv.nr.198 folio 315 verso dd. 19 juni 1656.

⁷ Resolutie inv.nr.198 folio 564 dd. 23 november 1656.

⁸ Resolutie inv.nr.200 folio 255 dd. 22 mei 1658.

van missen die men 'gefundeert' heeft op het altaar in de Heeseindse kapel en die valt als geestelijk goed nu eenmaal onder zijn administratie. De opbrengst komt aan de republiek toe. Bovendien, zo meent hij, is het het dorpsbestuur van Rosmalen waaronder Hees valt, verantwoordelijk in deze en moet zorgen dat er een goede school en schoolmeesterswoning op een geschikte plaats aanwezig is, zodat *'daer alle kinderen bequamlijck kunnen werden onderwesen ende gheen twee schoolmeesters van noode en sijn'*. Een definitieve beslissing valt nog niet. Men stuurt dit advies weer door naar de Haagse heren die de meierijse zaken behartigen, om zich hierover eerst nader te informeren en over deze kwestie te rapporteren aan de Raad.⁹

Soms lopen zaken niet zoals je verwacht dat ze zullen lopen. De genoemde 'Haagse heren', die namens de republiek met enige regelmaat in 's-Hertogenbosch zijn, hadden de intentie zich nader over de onderhavige kwestie te informeren, ware het niet, dat ze Rosmalen niet hebben kunnen bereiken vanwege het hoog water! Ze hebben daarom controleur Blom op pad gestuurd, die op 31 juli aan de Raad schrijft dat *'aldaer vele huijsgesinnen sijn in groote als een gemeen dorp, gelegen van de kercke van Rosmalen een cleijn ure, waer swinters om [lees: vanwege] 't water de kinderen onmogelijck is schole te kunnen gaen; dat 't voorschreven dorp Nulant noch naerder is [lees: dichterbij] sijnde omtrent drie quartiers, weijgerende oock de schoolmeester van Nulant de kinderen van Heze te leeren als niet onder dat dorp gehoorende'*. Ook bespeurt hij bij de naburen van het Heeseind een grote genegenheid om hun kinderen te laten leren zo rond de 70 of 80 in getal. Dan valt de eindbeslissing van de Raad van State. Men oordeelt, na alles in beschouwing genomen te hebben, dat het inkomen van de kapel onder de administratie van Schuijl zal blijven, dat ter plaatse een schoolmeester-koster-voorlezer en

⁹ Resolutie inv.nr.200 folio 344 verso dd. 3 juli 1658.

voorzanger benoemd mag worden, die door de rentmeester betaald zal moeten worden met een jaarsalaris van 200 gulden. Ook mag men in de kapel predikaties houden. Op basis van de goede getuigenissen, afgegeven door Bossche predikanten, wordt Jan Fredericx Ferich voorgedragen en benoemd en wordt een zgn. 'acte van commissie' opgesteld.¹⁰

Hierop volgt een schrijven van predikant Kischius. Op 7 januari 1659 is Andries Gerarts van Wesel, de koster en schoolmeester te Rosmalen, overleden. Diens bedroefde weduwe blijft met vijf kinderen achter. De ijverige predikant is de mening toegedaan, dat ze een vierde part extra traktement zou moeten krijgen, wat volgens hem zou kunnen, als men de schoolmeester van het Heeseind, die tijdens de ziekte van de overledene al heeft waargenomen, die waarneming laat continueren. De Raad is het niet met hem eens. Men kan niet akkoord gaan met een dubbel vierde part. De benoeming van Ferich of Feris is voor hen geen probleem!¹¹

Een nieuwe schoolmeester voor het Heeseind

Het bericht over de benoeming van Feris tot schoolmeester binnen het dorp Rosmalen zelf is als een lopend vuurtje rond gegaan. Onmiddellijk zijn diverse rekesten binnengekomen om diens schoolmeestersplaats in het Heeseind te mogen bezetten. Op basis van goede getuigenissen wordt Jacobus Offermans benoemd.¹²

Het dorpsbestuur verklaart de 19^e februari dat Offermans is aangesteld door de Raad. Die verzoekt nu om een school en een woning op het Heeseind. De regenten van Rosmalen zorgen voor hun eigen schoolmeester, maar

¹⁰ Resolutie inv.nr.200 folio 405 verso dd. 2 augustus 1658.

¹¹ Resolutie inv.nr.201 folio 13 verso dd. 10 januari 1659.

¹² Resolutie inv.nr.201 folio 16 verso dd. 11 januari 1659.

beklemtone[n] nog eens, dat het juist de naburen van het Heeseind zijn geweest die om een schoolmeester hebben verzocht en nu mag men van hen verwachten dat ze ook voor passende huisvesting instaan. Ze vinden zelfs dat die van het Heeseind hen hierover verder niet moeten lastig vallen. Het rekest wordt doorgestuurd naar de naburen die er kennis van kunnen nemen en hun plan trekken.¹³

Dat valt hen koud op het dak en op 3 maart herhaalt Offermans zijn verzoek aan het Rosmalense dorpsbestuur.¹⁴

Er volgt wel een 'appointment' van de Raad, wat niets anders inhoudt dan een aantekening van dezelfde Raad van State, dat men voor een goede onderkomen moet zorgen, waarop de ingezetenen van het Heeseind binnen 14 dagen kunnen reageren, zo niet dan zal rentmeester Schuijl tussen beiden komen. Een reactie blijft voorlopig uit.¹⁵

Pas in juni schrijven die van het Heeseind een memorie, waarin ze zich verontschuldigen tegenover Jacob Offermans, want ze zijn nog steeds van mening dat Rosmalen zelf die voorzieningen moet treffen. Ze krijgen als antwoord, dat 'het land' het traktement al betaalt en dat ze met Rosmalen tot een akkoord moeten proberen te komen. De advisering komt hierop neer dat de Raad stelt, dat die van Rosmalen aan het Heeseind moeten geven wat dit gehucht geeft aan het dorp. Het eindresultaat wordt overgelaten aan de 'heren der meierijse zaken'.¹⁶

Enige maanden later stuurt Offermans een declaratie in vanwege geleden schade door de 'tergiversatie' [= uitstel, tegenstribbeling] van de naburen van het Heeseind voor een bedrag

¹³ Resolutie inv.nr.201 folio 88 dd. 23 februari 1659.

¹⁴ Resolutie inv.nr.201 folio 101 dd. 3 maart 1659.

¹⁵ Resolutie inv.nr.201 folio 187 verso dd. 26 april 1659

¹⁶ Resoluties inv.nr.201 folio 271 dd. 5 juni 1659 en folio 293 verso dd. 19 juni 1659.

van 40 gulden en 15 stuivers. De Raad maant die van het Heeseind om niet in gebreke te blijven.¹⁷

Uiteindelijk komt de oplossing in zicht. De inwoners van het Heeseind laten weten, dat ze, op basis van alle voorgaande orders, hun kapel hebben laten prepareren om er onderwijs te kunnen geven. Ze houden wel vast aan hun overtuiging, dat rentmeester Schuijl die de jaarlijkse inkomsten van de kapel trekt, gehouden is voor reparatiewerkzaamheden te zorgen. Dat rekest stuurt men wederom door naar de rentmeester voor nader advies.¹⁸

Zijn reactie volgt mogelijk in een van de toekomstige artikelen over de periode 1660-1672.

Henk Beijers te Vught

¹⁷ Resolutie inv.nr.201 folio 416 verso dd. 19 augustus 1659.

¹⁸ Resolutie inv.nr.201 folio 447 dd. 2 september 1659

DUIVENSPORT IN ROSMALEN

Jan Verbiesen vertelt

Postduivenvereniging "De Zwaluw" viert op 16 maart 2006 haar 90-jarig bestaan. Rondom dit jubileum zullen ongetwijfeld veel oude verhalen verteld worden. De redactie van "Rosmalla" neemt vast een voorschot. Overigens kunt U in het volgende nummer van dit blad een wat uitvoeriger verslag verwachten van het reilen en zeilen van deze springlevende grijsaard. Wat U nu leest, is een weergave van het gesprek dat we hadden met Jan Verbiesen, een erkend en gekend duiven-sportliefhebber.

Praten met Jan Verbiesen is een verhaal zonder einde, veel Rosmalenaren weten dat wel. Als Jan begint te vertellen weet je na een uur niet meer welke namen je gehoord hebt. Hij kent iedereen en ieders bijnaam, familie en verleden. Ik zal dan ook niet proberen in mijn verhaal namen te noemen.

Gerrit Mol

In het begin van de oorlog moesten alle duiven bij de Duitsers worden ingeleverd. Dat deed niet iedereen. Je mocht er trouwens ook vier naar de dierentuin in Tilburg brengen. Dirk Verbiesen deed dat en heeft ze daar ook teruggezien. De kinderen van Dirk ontdekten waar hun vader de achtergehouden dieren verborgen had. Daarom werd een nieuwe schuilplaats gemaakt, onder een houtmijt, later onder aardappelloof.

Aan het einde van de oorlog kwam de waarheid echter toch aan het licht: toevallig passerende Duitse soldaten, toch al zenuwachtig door de snel dichterbij komende Engelsen en Canadezen, hoorden de duiven koeren. Er dreigde dus gevaar voor de bakker. Dirk zorde ervoor dat de Duitsers in de bakkerij aan de praat werden gehouden en nam

contact op met de burgemeester. Ze verzonnen samen een verhaal dat Dirk de duiven uit Tilburg weer terug had gekregen, hij had dat gemeld bij de gemeente, maar vervolgens niets meer gehoord. Ook veldwachter Van der Els werd in het complot betrokken.

Een van de betrokken Duitsers zat erg met het geval in zijn maag. Hij vertelde Dirk dat hij heel goed wist hoe verknocht mensen konden zijn aan duiven. Zijn zwager, een "richtiger SS'er", zou zelfs de voorkeur geven aan zijn duiven boven de Führer. Deze Duitser nam contact op met generaal Neumann, die in Hintham verbleef. Alle betrokkenen werden door de Duitsers 's avonds opgetrommeld in de bakkerij. Neumann legde een merkwaardige boete op: bakker Verbiesen moest hem 8 taarten leveren plus zijn jachthond. Terwijl de taarten ingeladen werden, plofte vlakbij een granaat neer. Tante Jet, nog welbekend in Rosmalen, reageerde meteen met "oe toch!" De hevig geschrokken Duitsers namen de vlucht en lieten vijf taarten pardoos staan. De meegenomen hond nam vanuit zijn nieuwe hok de benen en kwam ook weer bij Dirk terecht. Het verhaal kwam al helemaal tot een goed einde, omdat kort daarop de Duitsers verdreven werden.

Na de oorlog werd met de stiekum achtergehouden duiven weer volop gekweekt. De meer bedeeden kochten in België nieuwe duiven. Daar was merkwaardig genoeg geen duivenverbod door de Duitsers ingesteld. Die duiven moesten duur betaald worden: 200 zilveren guldens(!) per stuk was geen uitzondering. Jan vertelde van een vrouw die voor haar zoons twee duiven mee wou laten brengen. "Dan zuld' in oew tès moeten", zei bakker Verbiesen. Hij viel om van verbazing, want hij had altijd gedacht dat deze vrouw erg zuinig was, maar de guldens kwamen er!

Twee duivenmelkers hadden hun kooien vlak naast elkaar gebouwd en deden samen met één klok. Omdat ze het beiden lastig vonden voortdurend met de ring omhoog en omlaag te klimmen, werd een electriciteitsbuis gehangen tussen beide hokken. Zogauw een ring naar de klok kon, werd die via de buis naar het juiste hok geblazen. De compagnon kon dan klokken. Nu gebeurde het dat de “ontvanger” meende de ander een poets te moeten bakken. Hij riep vanuit het hok, waar de klok stond: “Jan, harder blazen, want hij blijft hangen!” Jan blies tien minuten de longen uit zijn lijf, voor hij erachter kwam dat hij voor de gek gehouden werd!

Het was regel om bij een grotere vlucht naar het meldpunt bij de bakker te bellen als je dacht met je duif in de prijzen gevallen te zijn. Natuurlijk werd dan bij Verbiesen door enkele helpers de hoorn opgenomen met de vraag: “Hedde gij unne duif?” Groot was de verbazing toen er aan de andere kant werd geantwoord, dat daar geen duif, maar wel een papegaai was. Wat bleek? De betreffende beller wilde een broodbestelling plaatsen en was toevallig wel in het bezit van een papegaai!

Een Rosmalenaar was met zijn klok naar een café gegaan, had er “flink van gepruefd” en moest nodig een plas doen. Opgelucht vergat hij daarna zijn klok en ging naar huis. De andere dag wist hij helaas niet meer waar hij de klok had neergezet. Dat werd een heel zoek. Verschillende van zijn kameraden wisten wat er aan de hand was, maar wilden hem laten merken dat het niet altijd goed was om te diep in het glaasje te kijken. Ze lieten hun duivenmelker urenlang in de angst zitten: zonder klok immers geen prijs te halen! Pas nipt op tijd lieten ze hem weten waar de klok zich bevond. Het heeft enige tijd geduurd voor de vrede weer getekend was, aldus onze zegsman!

Wachten tot je duif binnenvalt, kan soms lang duren. Daarom besloten twee vrienden elkaar te helpen. De een gaf de ander een “seinduif” mee, die zou losgelaten worden om de ander te melden dat de eerste echte duiven in aantocht waren. De wedstrijdduif was een witpen. De spionduif echter was een zwarte. Nu had de vrouw des huizes echter wel witte schoensmeer in huis. Haar kinderen moesten natuurlijk op zondag met gepoetste witte schoenen naar de kerk kunnen! De spionduif kreeg een witte veer aangesmeerd en eveneens een ring met een nep-nummer. Onze actieve duivenmelker sprong een gat in de lucht toen de vermeende prijswinnaar supervroeg geklokt kon worden. Hij bazuinde overal rond dat zijn duif het helemaal gemaakt had. Bij het inleveren van de klokken kwam natuurlijk boven tafel dat er iets mis was: de nummers klopten niet helemaal of liever: helemaal niet! Het duurde vrij lang tot onze vriend de grap doorhad en ook hier heeft het even geduurd, aldus Jan, voor de vriendschap hersteld was!

Gerrit Mol

*Ontwerp-logo voor
Postduivenvereniging 'De Zwaluw' Rosmalen
door uw hoofdredacteur
in opdracht van Albert Verstappen.*

GESCHILDERDE NISSEN IN DE ST. LAMBERTUSKERK

De geschilderde nissen in de Rosmalense Sint-Lambertuskerk

Dit artikel is geschreven door Antoine de Visser. Hij is ook de schrijver van de geschiedenis van de Sint Lambertuskerk te Rosmalen¹⁹. Met anderen verzorgt hij de stadswandelingen door Den Bosch en treedt op als gids voor bezoekers van de St. Jan. Hij is ook de voorzitter van M.O.V. dat met name bekend is door de jaarlijkse Vastenactie en de boekenmarkt in 'De Kentering', waarvan de opbrengst ten goede komt aan Rosmalense missionarissen en ontwikkelingswerkers.

Harry Coppens

Bij de vergroting van de St.Lambertuskerk in 1910-1911, verricht door architect F.A. Ludewig uit Nijmegen, werd de oude absis (priesterkoor) afgebroken. Daarna werden de transepten (kruisarmen) verdubbeld en een nieuw priesterkoor gebouwd. Zo werd de kerk een stuk langer gemaakt .Door het grote aantal katholieken was er te weinig ruimte in de kerk, zelfs nadat een gedeelte van de parochie (Hintham) een zelfstandige parochie was geworden. De bisschop, Mgr. W.v.d. Ven, had hierin toegestemd en Pastoor A. Hordijk kon nu weer beter zijn parochianen ten dienste staan.

In het nieuwe priesterkoor werden in 1914 vijf gebrandschilderde ramen geplaatst, vervaardigd door de gebr. Derix uit Goch-Kevelaer. Ze hebben er hun naam W. DERIX GOGH & KEVELAER op vermeld (raam van de

¹⁹ A.P.L.M. de Visser: *St.Lambertuskerk te Rosmalen, Beschrijving van de historische ontwikkeling & Gids voor een wandeling door de kerk*. Uitgave: St.Lambertusparochie Rosmalen, september 2002, 40 pagina's. ISBN 90-9016230-5.

geboorte van Jezus) en eveneens de tekst HOFLEVERANCIER VAN Z.H. DEN PAUS (raam van de verrijzenis). De ramen zijn in 1904 door hetzelfde atelier gerestaureerd. Ter bescherming zijn toen ook aan de buitenkant ruiten van blank gelaagd glas geplaatst. De ramen bleken van museale waarde te zijn.

Rechts en links van deze ramen zitten raamvormige nissen. Deze nissen zijn in 1918 waarschijnlijk door W. Triffteren geschilderd.

Links is afgebeeld: God de Vader; de boodschap aan Maria; de profeten Micha en Jesaja.

Beide profeten hebben een banderol in hun handen met daarop hun naam en een tekstaanduiding, die verwijst naar profetieën uit het Oude Testament.

Rechts is afgebeeld: de Heilige Geest; het Pinksterfeest; de profeten Joël en Zacharias.

Ook hier hebben beide profeten een banderol in hun handen met hun naam erop en een tekstaanduiding, die verwijst naar profetieën uit het Oude Testament.

De schilderijen in beide nissen zijn in 2003 schoongemaakt en gerestaureerd door "Het Oude Ambacht" uit Oss.

Tijdens Open Monumentendag in september 2005 vroeg een bezoeker aan mij naar de betekenis van de tekstaanduidingen op de banderollen van die vier profeten. Ik moest in eerste instantie het antwoord schuldig blijven, maar ging op onderzoek uit. En dan kom je tot toch wel bijzondere ontdekkingen.

Bij de linkernis was het de schrijfwijze van de namen van de profeten dat me opviel. Bij de rechternis was het de tekstaanduiding die me tot een bijzondere ontdekking bracht.

De linkernis

Er staan hier 2 profeten waarbij de namen **Micheas** en **Isaias** staan, terwijl er nu wordt geschreven **Micha** en **Jesaja** staan. Het blijkt nu dat de katholieke kerk zich eeuwenlang baseerde op de Vulgaat (de officiële katholieke vertaling, die tot in de 20^e eeuw werd gebruikt in de liturgie). Nu gebruiken we de Willibrordvertaling. Deze vertaling is gemaakt vanuit het Hebreeuws en in deze uitgave zijn de namen daaruit overgenomen.

Tekstaanduidingen:

Bij de profeet Micha (**Micheas**) staat **V.2**. In het 5^e hoofdstuk, vers 2 staat: "Daarom zal Hij hen niet langer overlaten aan hun lot tot de tijd dat zij die baren zal haar kind gebaard heeft. Dan komt de rest van zijn broeders weer samen met de zonen van Israël".

Bij de profeet Jesaja (**Isaias**) staat **VII.14**. In het 7^e hoofdstuk vers 14 staat: "Daarom geeft de Heer zelf u een teken: Zie, de jonge vrouw is zwanger, en zal een Zoon ter wereld

brengen, en gij zult hem de naam Immanuel geven”.

Mooie en zeer toepasselijke teksten bij de schildering erboven: *“De Boodschap aan Maria”*.

De rechternis

Er staan weer 2 profeten, waarbij hun namen toen en nu hetzelfde worden geschreven namelijk **Joël** en **Zacharias**. Dit leverde geen problemen op.

Tekstaanduidingen:

Bij de profeet Joël staat **II.28**. In de Willibrord-vertaling zocht ik in het 2^e hoofdstuk naar vers 28. Maar er staan slechts 27 verzen in dit hoofdstuk. Ook hier bleek dat in die tijd de Vulgaatvertaling was gehanteerd. Daar vond ik wel vers **28**. Terugzoekend in de Willibrord-vertaling ontdekte ik dat het daar **II.11** was geworden, namelijk “Daarna zal het gebeuren: Ik zal mijn geest uitstorten over alle

mensen, uw zonen en uw dochters zullen profeteren, uw grijsaards dromen zien, uw jonge mannen visioenen krijgen”.

Bij de profeet Zacharias staat **II.11**. In de Willibrordvertaling vond ik een tekst die volstrekt niet kon kloppen want het paste niet bij de afbeelding: “Op Sion! Gij moet redding zoeken, gij die verblijft bij de dochter Babel”. Opnieuw moest ik terug naar de Vulgaat. De tekst daar ben ik opnieuw gaan zoeken in de Willibrordvertaling. En nu kwam ik bij **II.15** en luidt de tekst: “Op die dag zullen vele volken zich bij Jahwe aansluiten; zij zullen mijn volk zijn en ik zal bij u wonen. Dan zult gij weten, dat Jahwe van de machten mij tot u heeft gezonden”.

En dan kloppen beide teksten wel bij de schildering erboven; *“Het Pinksterfeest”*.

Conclusie

In de tijd van de schilderingen in de nissen (1918) is men uitgegaan van de Vulgaat-vertaling. Omdat in de Willibrord-vertaling van nu een andere indeling in de tekst is gemaakt, staan bepaalde teksten op een andere plaats dan in de Vulgaat-vertaling. Ik heb enkele exegeten, d.w.z. bijbelgeleerden, om hulp gevraagd om het raadsel op te lossen, dat die bezoeker in september 2005 mij voorlegde.

En zo zijn we weer wat meer over onze mooie Lambertuskerk te weten gekomen.

Antoine de Visser

DE FAMILIE COENRAAD

De familie Coenraad meer dan 100 jaar actief in de Rosmalense vleessector

Inleiding:

Het is al weer even geleden, dat slager Ger Coenraad uit "de Vershof" aan de Driesprong me vroeg of ik tijd en zin had om me eens te verdiepen in de historie van zijn slagerij en de daarbij behorende slaggers. Hij had de indruk, dat zijn zaak zo zoetjes aan de oudste van Rosmalen was. Daarin kon hij wel eens gelijk hebben, omdat bakkerij De Werd v/h Van Pinxteren (1908 – 1997), bakkerij Verbiesen v/h Van Lith (19de eeuw – 2000), café Juliana, molenaarsbedrijf Van Lith / Peters (enkele eeuwen oud)), molenaarsbedrijf Duffhues (1902 – 1996) hun deuren langer of korter geleden definitief gesloten hadden. Een stevig onderzoek heeft geleerd, dat de Coenraadjes vanaf 1897/1898 in de vleessector in Rosmalen werkzaam zijn. De slagerij ter plaatse dateert van 1927. Laten we echter beginnen bij het begin.

I. Lambertus Coenraad uit Berlicum:

De Rosmalense Coenraadjes komen van oorsprong uit Berlicum en Vught. Op 22 augustus 1813 treden in Berlicum in het huwelijk: Lambert Hendrik Coenraad (met een t dus), geboren te Vught, zoon van Hendrik Coenraad en Petronella Wilhelmina van den Dungen; en Agnes Govers, gedoopt te Nuland op 14 juli 1793, dochter van Peter Pauli Govers en Adriana Rutgerie van Roosmalen. In sommige akten lezen we later ook wel eens "Gevers" in plaats van Govers. Dit kan natuurlijk een ambtelijke schrijffout zijn. Bij inschrijving van zijn kinderen in de burg. stand schrijft Lambertus zijn achternaam met een d. Coenraad dus. Lambertus Coenraad overleed op 22 februari 1842. De weduwe Coenraad Govers hertrouwde op 10 mei 1844 te Berlicum met Henricus van Schijndel, geboren

te Nuland, zoon van Joannes van Schijndel en Theodora Driessen.

Uit het huwelijk van Lambertus Coenraad en Agnees Govers werden geboren:

A. Adriana Coenraad, geboren te Berlicum op 18 mei 1826. Zij overleed te Rosmalen op 29 januari 1903. Zij huwde op 2 november 1854 te Rosmalen met de 38-jarige Lambertus Steenbergen, van beroep landbouwer, geboren te Rosmalen op 7 februari 1816, zoon van Adrianus Steenbergen en Megchelina van den Boom. Van de bruid Adriana werd gezegd dat ze dienstmeid was en woonachtig in Rosmalen.

B. Henrica Coenraad, geboren te Berlicum op 18 mei 1823 en overleden te Rosmalen op 24 december 1864. Zij huwde, 20 jaar oud, op 27 november 1843 met Cornelis Tibosch, weduwnaar van Ida Coppens, die op 7 mei

1842 was overleden. Cornelis was 42 jaar oud (gedoopt op 7 juni 1801), landbouwer, zoon van Wilhelmus Tibosch en Maria van Houtum.

C. Lambertus Coenraad. Hij overleed op 43-jarige leeftijd te Rosmalen op 13 maart 1873. Hij was van beroep koopman en bleef ongehuwd.

D. Gerardus Coenraad. (Zie 2)

2. Gerardus Coenraad, de Rosmalense stamvader:

Gerardus Coenraad werd geboren te Berlicum op 23 augustus 1830. Hij was landbouwer en ook hij vestigde zich in Rosmalen. Hij werd de stamvader van de Rosmalense familie Coenraad en de Amerikaanse tak van de familie.

Gerardus Coenraad huwde voor de eerste maal op 2 september 1859 met Anna Maria Blommers, geboren te Rosmalen op 25 december 1825, dochter van Antonie Blommers en Maria van der Heijden. Zij overleed op 7 maart 1863. Gerardus Coenraad was dus op 32-jarige leeftijd reeds weduwnaar. Hij huwde vervolgens voor de tweede keer op 20 augustus 1863 met Wilhelmina Verhagen, een 27-jarige jonge dochter (niet gehuwd geweest), geboren in Den Dungen op 5 juni 1837, van beroep dienstmeid in Rosmalen, dochter van Joannes Verhagen, arbeider in Den Dungen en Wilhelmina van der Donk. Vijf jaar na dit tweede huwelijk, op 17 augustus 1868, overleed Gerardus Coenraad zelf. Dat was enkele dagen voor zijn 38ste verjaardag. Deze Gerardus Coenraad is de bet-overgrootvader van de huidige slager Ger Coenraad uit "de Vershof", die vernoemd werd naar zijn opa Gerardus Coenraad (zie 4), die op zijn beurt weer vernoemd werd naar zijn grootvader, de hier dus beschreven Gerardus Coenraad, die overigens op Bruggen woonde.

Uit het huwelijk van Gerardus Coenraad met Wilhelmina Verhagen werden geboren:

A. Marinus Coenraad. (Zie 3)

B. Wilhelmina Coenraad, geboren te Rosmalen op 24 september 1865.

C. Agnees Coenraad, geboren te Rosmalen op 7 september 1867.

3. Marinus Coenraad, de eerste slager.

Marinus Coenraad werd geboren te Rosmalen op 20 juni 1864. Hij huwde op 22 mei 1886 te Geffen met Geerdina Heijmans, dochter van Antony Heijmans en Theodora van Boekel. De bruid werd geboren te Geffen op 15 juli 1864 en zij overleed op 2 maart 1902 te Rosmalen in het kraambed van haar zontje Gerardus. Haar vader, Antony (Toon) Heijmans, was overigens geboortig van Rosmalen. Zijn naam kom je dan ook tegen in de uitgebreide genealogie van de Rosmalense familie Heijmans, geschreven door mijzelf en gepubliceerd in de "Rosbode", weekkrant voor Rosmalen, gedurende 2003 – 2004 – 2005. Na zijn huwelijk vestigde Toon Heijmans zich te Geffen en werd hij de stamvader van vele Geffense, Nulandse en Rosmalense Heijmansen en aanverwante families, waaronder dus de nakomelingen van Marinus Coenraad en Geerdina Heijmans.

Laten we even terugblikken naar die Toon Heijmans.

Toon, Antonius, Heijmans, zoon van Andries Heijmans en Johanna van der Doelen, werd gedoopt te Rosmalen op 23 mei 1797. Antony Heijmans, die overigens niet kon schrijven, heeft in zijn privéleven veel verdriet te verwerken gekregen. Hij huwde drie keer en drie keer werd hij weduwnaar. Hij overleefde dus zijn drie echtgenoten. Hij overleed op 17 november 1872 op 75 jarige leeftijd te Geffen. Zijn zoon Martinus (uit het tweede huwelijk) deed aangifte van zijn overlijden. Gelet op zijn derde huwelijk liet hij nog hele kleine kinderen achter.

Antony Heijmans was landbouwer en woonde te Geffen op het adres Papendijk 59.

Antony Heijmans huwde voor de eerste keer met Maria van Doorn, geboren te Nuland, dochter van Roelof van Doorn en van Maria Kuijpers. Zij schonk hem vier kinderen. Enkele maanden na de geboorte van het vierde kind overleed Maria van Doorn te Geffen. De

kalender stond toen op 27 juni 1832. Zij mocht slechts 29 jaar oud worden.

Na het overlijden van Maria van Doorn huwde Antony Heijmans voor de tweede keer met Maria Leeijen, dochter van Johannes Leeijen en Geerdina Steenbergen. Zij schonk het leven aan drie kinderen. Maria Leeijen overleed te Geffen op 12 juni 1858.

Enkele maanden later reeds, op 4 september 1858, huwde Antony Heijmans te Geffen voor de derde keer. Antony Heijmans was toen reeds 61 jaar oud. Zijn derde echtgenote was 20 jaar oud.

Die derde echtgenote was Theodora van Boekel, geboren te Oyen op 13 februari 1838, dochter van Adriaan van Boekel en Maria van Heeswijk. Maria van Heeswijk overleed te Oyen op 20 juni 1840. Haar kind Theodora was toen nog maar twee jaar oud. Vader Adriaan van Boekel overleed te Oyen op 5 november 1846, toen Theodora dus nog maar acht jaar oud was. In de huwelijksbijlagen kunnen we eveneens lezen, dat de grootouders, Herbert en en Dorothea van Heeswijk, op de trouwdag van hun kleindochter Theodora van Boekel al gestorven waren.

Het is duidelijk dat de positie van de bruid Theodora van Boekel niet erg sterk was. De volgende notitie bevestigt dat nog eens: "Het gemeentebestuur van Oyen en Teeffelen getuigt bij dezen, dat, voor zoo veel hetzelfde bekend is, de persoon van Theodora van Boekel, van beroep, zonder, oud twintig jaren, dochter van Adriaan van Boekel en van Maria van Heeswijk, wonende te Oyen, door onvermogen buiten staat is, om de kosten der acten, enz., benooidigd tot het voltrekken van haar voorgenomen huwelijk, te betalen; waarom wij dit bewijs aan gemelde Theodora van Boekel hebben afgegeven op grond van het bepaalde bij art. 27, 10a der Wet van den 3° October 1813, Staatsblad n 47. Oyen 11 Augustus 1858."

Ook Theodora van Boekel schonk Antony Heijmans diverse kinderen:

1. Maria Heijmans, geboren te Geffen op 4 januari 1860. Volgens het bidprentje zou dat 1 januari 1860 moeten zijn. De burgerlijke stand geeft echter 4 januari aan. Maria Heijmans trad in het klooster en kreeg de kloosternaam: Zuster Maria Veronica. Ze werd geprofest te Oirschot in het klooster "Nazareth" op 31 mei 1881. Zij overleed op 14 maart 1944.

2. Adriana Heijmans, geboren te Geffen op 17 augustus 1861. Zij overleed, 9 jaar oud, te Geffen op 27 november 1870.

3. Johanna Heijmans, geboren te Geffen op 16 februari 1863. Zij huwde met Marinus van Lokven, geboren te Rosmalen op 4 september 1862, zoon van Martinus van Lokven en Maria van Grinsven.

4. Geerdina (Dina) Heijmans, geboren te Geffen op 15 juli 1864. Zij huwde te Geffen op 22 mei 1886 met Marinus Coenraad.

Bid voor de Ziel van Zaliger
Geerdina Heijmans,
geboren te GEFLEN den 15 Juni 1864,
en overleden te ROSMALEN den 2 Maart 1902.
ECHTOENOTE VAN
MARINUS COENRAAD.

Ik ga op de heil mijner dagen naar de poorten des graf; ik heb te vergeefs de rest mijner jaren gezocht, mijn levensdraad is afgesneden gelijk de wever den draad afsnijdt. IS. CAP. 38, V. 10, 12.

Zij heeft haren man lief gehad, haar huisgezin wel bestuurd en zich zelven onberispelijk gedragen. TOB. X, 13.

De zoetste troost, welke eene vrouw naar het graf medeneemt is het bewustzijn van eene goede echtgenote en eene zorgvuldige moeder geweest te zijn. H. FRANC. DE SAL.

Moest dan de bittere dood zoo spoedig zulke scheiding te weeg brengen. I REG. XV.

Dierbare echtgenoot, zie ik sterf. Ik weet dat het mij tot mijn geluk zal strekken, maar uwe bekommering drukt mij, vertrouw op God, Hij zal alle ten beste regelen. Draag zorg voor uwe zaligheid en de opvoeding onzer kinderen. I REG. XIV, 43. PHIL. I, 19.

Kinderen, ons scheidt zóó de bittere dood. Gij zult mij zoeken en niet vinden; nog veel had ik u te zeggen, maar gij kunt het thans niet dragen. Ik zal voor u allen bidden. I REG. XV, 32.

Ik beveel mij in uwe gebeden. S. JOËS.

ZOET HART VAN MARIA WEES MIJN HEIL.
(300 dagen a'laat.)

TH. V. D. VOSSBERG, Rosmalen.

5. Anna Maria Heijmans, geboren te Geffen op 30 januari 1866. Zij huwde met Adrianus Smulders. Zij overleed te Rosmalen op 22 november 1898.

6. Johanna Petronella Heijmans, geboren te Geffen op 9 november 1867. Haar vader was toen reeds 70 jaar oud.

Marinus Coenraad, weduwnaar van Geerdina Heijmans, in de Rosmalense Dorpsstraat.

Marinus Coenraad startte als landbouwer. Als zodanig werd hij genoemd van 1886 t/m 1892. Van 1893 t/m 1896 was hij volgens de archieven arbeider. In 1897 vermeldde men, dat hij koopman was en vanaf 1898 noemt men hem winkelier. In 1919, bij het huwelijk van een van zijn dochters, noemt men hem slager. Later vermeldt men weer "winkelier". Binnen de familie Coenraad gaat al jaren het verhaal, dat Marinus vlees kocht, vooral platte ribben, en die weer als koopman langs de deuren verkocht. Een "butjesmënneke" zeiden ze vroeger in Rosmalen. Later zou hij ook vlees verkopen vanuit de winkel in garens, knopen, enz., die door zijn echtgenote

Geerdina werd gerund. Het verklaart in ieder geval de beroepen "koopman" en "winkelier".

Marinus Coenraad woonde als landbouwer te Rosmalen o.a. in wijk C nummer 103 en 107. Als arbeider woonde hij in Rosmalen in wijk A nummer 75 en wijk B nummer 31. Als koopman en winkelier woonde hij op de Hondenberg en in de Kerkenhoek. In de Kerkenhoek bouwde hij in 1927 zijn slagerij. De archieven / bouwvergunningen spreken op 15 februari 1927 van: "Marinus Coenraad, slager; bouw van een vleeswinkel met kelder aan bestaande woning, sectie F. nummer 2353-2354 Kerkenhoek. H. Tibosch, bouwkundige".

Uit het huwelijk van Marinus Coenraad en Geerdina Heijmans werden maar liefst 13 kinderen geboren. Van deze dertien stierven er zeven kort na hun geboorte of op jonge leeftijd. Een kind kwam levenloos ter wereld. Slechts vijf kinderen, drie dochters en twee zonen, bereikten de volwassen leeftijd, te weten Wilhelmina, Geertrudis, Theodora, Lambertus en Gerardus. Laten we die dertien kinderen eens op een rijtje zetten:

1. Wilhelmina Coenraad, geboren in 1887. Zij huwde op 32-jarige leeftijd, op 11 juni 1919, te Rosmalen met Leonardus Steenbergen, oud 35 jaar, van beroep brieven- en telegrambesteller, wonende te Oss, zoon van Antonius Steenbergen en Barbara van der Doelen.

2. Adriana Coenraad. Zij werd geboren te Rosmalen op 4 april 1898 en zij overleed te Rosmalen, enkele weken oud, op 21 april 1898.

3. Antonia Coenraad, geboren te Rosmalen op 30 augustus 1894 en overleden, 3 maanden oud, te Rosmalen op 15 december 1894.

4. Antonia Coenraad, geboren te Rosmalen op 8 maart 1896 en op 3-jarige leeftijd overleden op 5 mei 1899.

De winkel van Marinus Coenraad in de Kerkenhoek te Rosmalen. Rechts zien we de zoon van Marinus: Slager Gerardus Coenraad. Links Anna Maria Coenraad – de Groot, echtgenote van Gerardus.

5. Antonius Coenraad, geboren te Rosmalen 20 november 1887 en overleden te Rosmalen, drie maanden oud, op 16 maart 1888.

6. Antonius Coenraad, geboren te Rosmalen op 14 november 1888 en, twee maanden oud, overleden op 14 januari 1889.

7. Antonius Coenraad, geboren te Rosmalen op 29 juli 1900 en overleden te Rosmalen, een jaar oud, op 22 augustus 1901

8. Geertruida Coenraad, geboren te Rosmalen op 7 januari 1892. Zij overleed, 3 weken oud, op 30 januari 1892.

9. Geertrudis Coenraad, geboren te Rosmalen op 3 april 1893. Op 32-jarige leeftijd, op 3 februari 1926, huwde zij met de 38-jarige Marinus Groenendaal, van beroep tuinman, wonende te Sint-Michiëlsgestel, zoon van

Reinier Groenendaal, landbouwer en Antonia van Alebeek.

10. Lambertus Coenraad, geboren te Rosmalen op 14 februari 1897. Hij huwde op 26-jarige leeftijd, op 19 april 1923, te Rosmalen met Christina van der Zandt, oud 22 jaar, geboren te 's-Hertogenbosch op 20 februari 1901, wonende te Rosmalen, dochter van Hendrikus van der Zandt, koopman en Allegonda van Drunen. Op de huwelijksakte lezen we, dat Lambertus slager was.

Lambertus en zijn echtgenote emigreren naar de Verenigde Staten van Amerika. Lambertus Coenraad overleed daar te Kimberly op 30 april 1952. Zijn echtgenote overleed in het St. Elizabeth's Hospital in Appleton op 29 juli 1949. Zij werd begraven te Kimberly. Hier ontstaat een Amerikaanse tak van de Coenraadjes.

1927: Marinus Coenraad: "Bouw van een vleeswinkel met kelder aan bestaande woning.
Uiterst rechts: Anna Maria Coenraad – de Groot, echtgenote van Gerardus Coenraad

11. Op 4 april 1899 werd een levenloos kind geboren.

12. Theodora Coenraad, (zie foto hiernaast) geboren en gedoopt te Rosmalen op 21 februari 1890. Zij huwde op 28-jarige leeftijd, op 6 mei 1918, te Rosmalen met Martinus van Meurs, oud 26 jaar, van beroep landbouwer, geboren te Boxtel, wonende te Berlicum, zoon van Antoon van Meurs en Johanna van Roosmalen. Theodora Coenraad overleed op 16 maart 1970. Zij werd begraven in Den Dungen.

13. Gerardus Coenraad, geboren op 1 maart 1902. Daags na zijn geboorte stierf zijn moeder in het kraambed. (Zie 4)

4. Gerardus Coenraad en Anna Maria de Groot:

Gerardus Coenraad werd dus geboren te Rosmalen op 1 maart 1902. Hij stierf reeds op 25 november 1932. Zijn vader, Marinus Coenraad, deed aangifte van zijn overlijden. Gerardus Coenraad was slager. Hij zette de slagerij van zijn vader voort.

In de archieven / bouwtekeningen van 2 september 1931 lezen we:

“Gerardus Coenraad: Bouw van een slachthuisje achter de winkelwoning. Mart. de Groot, metselaar te Wanrooij.”

In dezelfde archieven van 21 mei 1935 lezen we: “Weduwe G. Coenraad: Aanbouw van een koelcel bij bestaande winkel. Wijk G. nr. 98. Firma van Mackelenbergh te 's-Bosch.”

Uit dit huwelijk werden geboren:

A. Gerjan Coenraad. Hij werd geboren op 25 april 1956. Hij huwde met Elly van den Heuvel, geboren op 2 juli 1964. Uit dit huwelijk werden geboren: Gijs Coenraad op 5 april 2002 en Bart Coenraad op 25 september 2003.

B. Hetty Coenraad. Zij werd geboren op 23 maart 1959. Zij huwde met Albert Kooy, geboren op 17 juli 1962. Uit dit huwelijk werd Tom Kooy geboren op 17 januari 1991.

2. Theodorus Coenraad, geboren te Rosmalen op 27 november 1930. (Zie 5)

3. Marinus Cornelis Coenraad, geboren te Rosmalen op 26 juni 1932. Hij huwde met

In dankbare herinnering aan

ANNA MARIA DE GROOT

weduwe van

Petrus van Lier

eerder weduwe van

Gerardus Coenraad

Zij werd geboren te Veldhoven 19 augustus 1903. Onverwacht is ze gestorven te Rosmalen 30 mei 1988. Na een afscheidsviering in de Lambertuskerk te Rosmalen hebben we haar te rusten gelegd op het parochiekerkhof 2 juni 1988.

Opeens is moeder, is oma van ons weg. Het is alsof nu pas duidelijk wordt hoe belangrijk haar plaats was in ons leven. Zij was er altijd voor ons, haar kinderen en kleinkinderen. Ze hield van iedereen evenzeer. Ze was hartelijk, ze was opgeruimd en altijd opbeurend. Ze had altijd aandacht en vergat daardoor zichzelf.

Ondanks ons verdriet, ondanks de verwarring van het eerste moment hebben we reden te over om dankbaar te zijn.

Ze heeft 84 jaar mogen worden. Ze heeft gelukkig geleefd in haar eigen huisje en daar heeft ze ook mogen sterven.

We gunnen haar van harte, dat ze nu Thuis mag zijn bij Hem, die de Oerbron is van alle leven. We zullen haar nooit vergeten en de onderlinge band van saamhorigheid bewaren, want dat juist was haar zo lief.

Moeder, Oma bedankt.

Gerardus Coenraad huwde met Anna Maria de Groot, geboren te Veldhoven op 19 augustus 1903.

Uit het huwelijk van Gerardus Coenraad en Anna Maria de Groot werden drie zonen geboren:

1. Gerardus Marinus Coenraad, geboren te Rosmalen op 2 januari 1930. Hij huwde met Riet Willems, dochter van Jacobus Franciscus Wilhelmus Willems en Hendrieka Catharina de Werd.

Catharina (Zus) van Gerven. Hij overleed te Rosmalen op 7 maart 2001. Hij was lid van de Heemkundekring Rosmalen.

Uit dit huwelijk werden geboren:

A. Karin Coenraad. Zij huwde met André van Rossum. Uit dit huwelijk werden geboren: Jacco van Rossum, Carmen van Rossum en Marnix van Rossum.

B. Rianne Coenraad. Zij huwde met Alexander Küppers. Uit dit huwelijk werden geboren:

Toby Küppers (17 september 2000 te Uden),
Zoë Küppers en Metz Küppers.

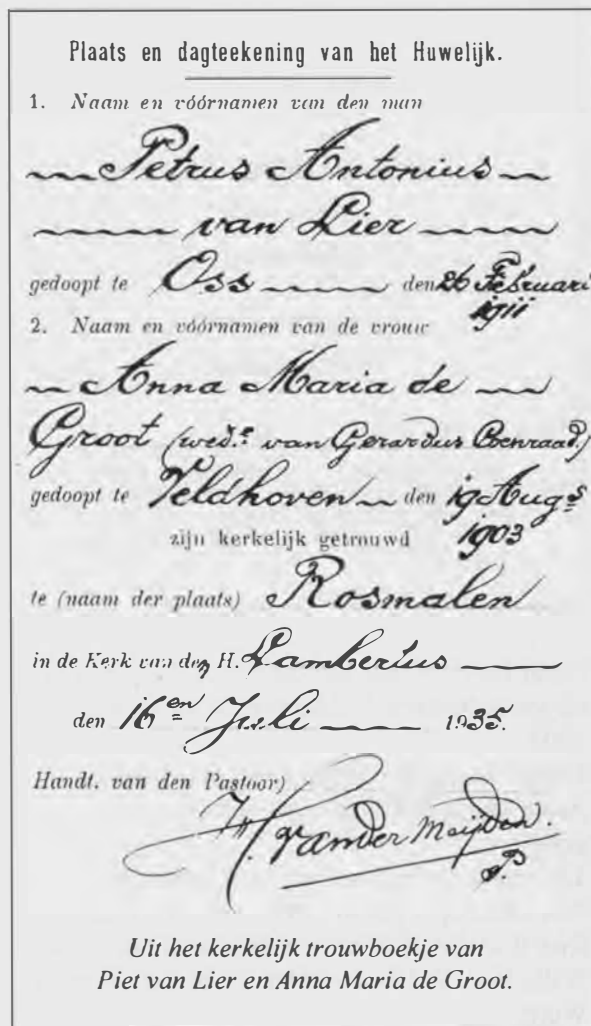
4A Slagerij Coenraad wordt tijdelijk slagerij Van Lier:

Om de zaak, na het overlijden van haar man Gerardus Coenraad, voort te kunnen zetten riep de weduwe Anna Maria Coenraad – de Groot de hulp in van een gedegen slagersknecht: Piet van Lier, geboren te Oss op 26 februari 1911, die als slagersknecht werkte bij van de Ven in Helvoirt. Enkele jaren later, in 1935, trad zij met hem in het huwelijk.(3) Het kerkelijk huwelijk werd op 16 juli 1935 ingezegend door pastoor Van der Meijden in de Rosmalense Lambertuskerk. Een fraai kerkelijk trouwboekje, met daarin alle kerkelijke “plichten der gehuwden jegens elkander”, informatie over “den huwelijksplicht”, plichten der gehuwden jegens hun kinderen”, informatie over het heilig doopsel, over de zwangerschap, enz. enz. geheel volgens de regels van de kerk van vroeger, herinnert ons aan dit huwelijk. (3)

Vanaf dat moment werd slagerij Coenraad tijdelijk slagerij Van Lier. Piet en Marie van

Lier komen we in de archieven eveneens tegen als kasteleins. (3)

Op 14 januari 1965 verklaart de Sociaal-Economische Raad, dat de heer P.A. van Lier, geboren 26-02-1911 te Oss wordt geacht te voldoen aan de eisen van vakbekwaamheid voor het café- of aanverwant bedrijf. Een ongedateerde verklaring van het Ministerie van Economische Zaken vertelt ons, dat P.A. van Lier, vergunning wordt verleend tot het vestigen van een inrichting, bestemd voor de uitoefening van een café-restaurant-bedrijf in het perceel Kerkenhoek G 98. Het was het lagere gedeelte van het pand, links van de slagerij. Later vestigde dochter Annemie van Lier hier haar dieren-specialzaak.

“Zoon Theo Coenraad nam in 1955 de slagerij over. Enkele jaren daarvoor was Van Lier naast de slagerij al gestart met een fritestent en een café. Dochter Gera: ‘Wij hadden daar als één van de eersten in Rosmalen een televisie. ’s Middags kon de jeugd voor een dubbeltje naar de kindervoorstellingen kijken. ’s Avonds lachten de volwassenen onder het genot van een borreltje om de grappen en grollen van Dorus. Soms leek het café wel een bioscoop...’. In de slagerij deelde Theo aan de klanten gratis tv-bonnen uit bij de besteding van een bepaald bedrag. Zo groeide de klandizie van slager en kastelein.” (3)

Anna Maria de Groot, weduwe van Gerardus Coenraad en echtgenote van Petrus Antonius van Lier overleed op 30 mei 1988 te Rosmalen. Piet van Lier overleed te Rosmalen op 20 juli 1985.

Uit het tweede huwelijk van Anna Maria de Groot met Piet van Lier werden geboren:

1. Gerarda Petronella Maria van Lier, geboren te Rosmalen op 10 december 1936. Zij werd in de Lambertuskerk gedoopt op haar geboortedag door kapelaan Egbert Dekkers.

Gera van Lier huwde op 25 april 1957 te Rosmalen met Wim v.d. Leest, zoon van Adrianus v.d. Leest en Maria Hoedemakers. Uit dit huwelijk werden geboren:

Marie-Anne van der Leest, Henda van der Leest, Ad van der Leest, Rona van der Leest en Ingrid van der Leest.

A. Marie-Anne van der Leest werd geboren op 13 juli 1957. Zij huwde op 29 december 1978 met Jacques den Boer, geboren op 28 augustus 1957. Uit dit huwelijk werden geboren: Nicolle den Boer op 18 juli 1985, Arjan den Boer op 3 februari 1987, Robin den Boer op 13 januari 1992 en Inge den Boer op 16 maart 1993.

B. Henda van der Leest werd geboren op 1 augustus 1958. Zij huwde op 8 februari 1980 met Frans Pennings, geboren op 12 maart 1959. Uit dit huwelijk werden geboren: Pascalle Pennings op 19 maart 1980, Joyce Pennings op 9 juni 1981 en Ad Pennings op 24 maart 1988.

Henda van der Leest was zeer actief binnen de wijkraad van Rosmalen Oost (Kruisstraat). Zij is gemeenteraadslid van 's-Hertogenbosch namens “Rosmalens Belang” en ook lid van de Heemkundekring Rosmalen.

C. Ad van der Leest werd geboren op 2 september 1959. Hij huwde op 15 februari 1984 met Cissie Plompen, geboren op 15 februari 1964. Uit dit huwelijk werden geboren: Jeremy van der Leest op 16 augustus 1985, Leroy van der Leest op 27 augustus 1987 en Melissa van der Leest op 16 april 1993.

D. Rona van der Leest werd geboren op 16 december 1965. Zij huwde op 8 juni 1990 met Hans van Aggelen, geboren op 7 oktober 1966. Uit dit huwelijk werden geboren: Rianne van Aggelen op 7 maart 1993, Ilse van Aggelen op 20 september 1994 en Sabine van Aggelen op 18 februari 1998.

E. Ingrid van der Leest, geboren op 9 januari 1971. Zij huwde op 24 mei 1995 met Henny aan den Toorn. Uit dit huwelijk werden geboren: Anne aan den Toorn op 12 oktober 1999, Bas aan den Toorn op 31 januari 2002 en Sofie aan en Toorn op 24 februari 2004.

2. Wilhelmus Henricus van Lier, geboren te Rosmalen op 15 maart 1939 en gedoopt in de Lambertuskerk op 16 maart 1939 door kapelaan Egbert Dekkers. Hij huwde op 20 november 1962 met Wilhelmina Mulders, geboren op 23 januari 1940. Uit dit huwelijk werden geboren:

A Peter van Lier, geboren op 23 juli 1965. Hij huwde met Diana van Esch, geboren op 11 december 1966. Uit dit huwelijk werden geboren: Sarina van Lier op 9 september 1991 en Nancy van Lier op 4 februari 1994.
B Toine van Lier, geboren op 1 oktober 1968.

3. Anna Maria Petronella van Lier, geboren te Rosmalen op 7 april 1941. Zij werd dezelfde dag gedoopt in de Lambertuskerk door pastoor Van der Meijden. Zij huwde met Martinus Soetermans. Uit dit huwelijk werden geboren:
A. Christel Soetermans, geboren op 25 april 1964. Zij huwde op 12 september 1986 met Jac

van Osch, geboren op 22 november 1960. Uit dit huwelijk werden geboren: Erwin van Osch op 20 april 1989 en Roald van Osch op 21 maart 1991.

B. Marie-Louise Soetermans, geboren op 18 november 1966. Zij huwde op 9 oktober 1999 met Frans van der Horst, geboren op 19 mei 1959. Uit dit huwelijk werden geboren: Manon van der Horst op 23 juni 2000 en Rick van der Horst op 4 juni 2002.

C. Ingeborg Soetermans, geboren op 6 januari 1969. Zij huwde op 29 oktober 1991 met Mark Maurix, geboren op 29 april 1967. Uit dit huwelijk werden geboren: Bjorn Maurix op 26 juni 1996 en Sven Maurix op 26 juni 1996. (Tweeling)

4. Antonius Josephus Theodorus Maria van Lier, geboren te Rosmalen op 4 juli 1946. Op 5 juli 1946 werd hij door kapelaan Vogels gedoopt in de Lambertuskerk. Hij huwde voor de eerste keer met Petra de Groot en voor de tweede keer, op 4 juli 1996, met Francien de Garde, geboren op 2 maart 1941. Uit het eerste huwelijk werd op 27 december 1978 geboren Sebastiaan van Lier. Ton van Lier overleed op 5 februari 2005.

De naam van Ton van Lier komen we nog tegen in het Brabants Dagblad van 16 februari 1987:

“Tien jaar geleden bracht Rosmalenaar Ton van Lier afval naar de gemeentelijke vuilnisstort. Hij vond daar temidden van een ‘oudpapierwinkel’ een antiek met linten dichtgebonden boek. Dat nam hij mee naar huis. Het bleek een deel uit het Rosmalense archief te zijn over de periode 1825 – 1839. Tijdens een bezoek aan een expositie die in het voorjaar gehouden werd ter gelegenheid van de opening van de nieuwe vleugel van het Rosmalense gemeentehuis, viel van Lier’s oog op tentoongestelde archiefboekwerken die erg veel op het zijne leken. Hij kwam in contact met Johan van Heel van het Streekarchivariaat Maasland. Die was bijzonder blij met het gevonden document. Gisterochtend gaf Van Lier het boek aan het gemeentelijk archief waar het thuishoort. Burgemeester D. Burgers

nam het in ontvangst. Behalve woorden van dank en erkentelijkheid kreeg de eerlijke vinder een cadeaubon aangereikt. Archivaris Johan van Heel die zich al enige tijd intensief met de inventarisatie van het Rosmalens archief bezig houdt, heeft het vermoeden dat er meer mensen zijn, die archiefbestanddelen op de stortplaats gevonden hebben. Vorige week nog kreeg hij van iemand uit Den Dungen een document over de jaren 1762 tot 1672. (Naar mijn gevoel staat hier een fout in het Brabants Dagblad. HdW) Ook dat kwam van het Rosmalense ‘stortje’. Van Heel: “In Rosmalen is het archief in de loop der jaren vijf maal verhuisd. De laatste maal was dat in 1977 van het oude gemeentehuis aan de Driesprong en enige dépendances naar het huidige gemeentehuis aan de Hoff van Hollantlaan. De stukken lagen overal verspreid; de panden moesten leeg en zo zijn verschillende archiefwerken in de container terechtgekomen en vervolgens op de vuilnisstort gedumpt. De historische waarde ervan was bij de opruimers niet bekend en een archivaris had Rosmalen toen niet.” (3)

5. Theo Coenraad, de derde slager. Slagerij van Lier wordt weer slagerij Coenraad:

Theo Coenraad werd geboren te Rosmalen op 27 november 1930. Hij huwde te Sint-Michielsgestel met Sjan Raaijmakers, geboren op 4 januari 1933. In 1955 trad hij aan in de zaak van zijn overleden vader. Zijn stiefvader Piet van Lier, die de slagerij voor de familie en voor Rosmalen behouden had, trad terug en ging verder als kastelein in het pand naast de slagerswinkel, adres Kerkenhoek G 98. De naam “slagerij Coenraad” was weer terug van weggeweest.

Net als zijn voorgangers slachtte Theo nog zelf in het ter plaatse aanwezige slachthuis. Soms ging er wel eens iets mis. Het Brabants Dagblad van 3 september 1964 meldde: DOLLE VAARS ZET ROSMALEN IN REP EN ROER.

Omstreeks 12.15 uur gistermiddag was er een hele consternatie in de Deken Fritsenstraat. De

oorzaak ervan was een vaars, die daar bij slagerij Th. Coenraad moest worden afgeleverd. Het dier dat tot dan toe rustig was geweest werd plotseling dol en brak los. Er was geen houden aan. In zijn vlucht rende de vaars recht op twee kinderen aan, die onder de voet werden gelopen. Een van hen – het 4-jarige zootje van de familie P. – werd na een eerste onderzoek door dokter J.P.C. Moors, door de G.G.D. naar het Groot-Ziekengasthuis in Den Bosch overgebracht. Toegesnelde helpers zagen geen kans in de nabijheid van het dier te komen, hetgeen trouwens een hachelijke onderneming was, laat staan dat ze het konden grijpen. De rijkspolitie, die inmiddels was gewaarschuwd, greep kordaat in en wist het dier neer te schieten.” (5)

*Theo Coenraad (rechts) in zijn slagerswinkel.
Uiterst links zijn toenmalige echtgenote Sjan
Raaijmakers.*

In de tweewekelijkse serie “Rosmalense portretten van de Heemkundekring Rosmalen” vertelt Herman van Dijk:
“Vanaf 1965 ging hij werken voor Theo Coenraad; hij behaalde zijn vakdiploma en van Piet van Lier leerde hij de fijne kneepjes van

het slagersvak. Meerdere malen gebeurde het dat een koe, enkele uren voor haar onherroepelijke dood, ontsnapte. Dan moest Herman proberen om haar elders in het dorp of in de kloostertuin te vangen. Kalm blijven was daarbij het devies.” (6)

Ging het met de zaak goed, het huwelijk van Theo en Sjan liep echter stuk. Theo maakte van zijn hobby zijn beroep en ging verder als manegehouder van The Jecori aan de Hondenberg. Als zodanig werkt hij zeer nauw samen met de Rosmalense paardensportvereniging De Doordrijvers, die in 1999 het zilveren jubileum vierde. “De band met de manege is nog steeds zeer hecht. De leden van De Doordrijvers nemen er lessen en rijden op

manege-
paarden.” (3)
Theo huwde op 27 november 1981 voor de tweede keer en wel met Anne Schilperoord, oud 30 jaar, geboren op 15 juni 1951.

Sjan zette de slagerij voort onder de naam ‘Slagerij Raaijmakers’.

Uit het huwelijk van Theo

Coenraad en Sjan Raaijmakers werden geboren:

1. Gerardus Coenraad, geboren op 5 juli 1957. Hij is de huidige slager in “de Vershof”. (Zie 6A)
2. Hennie Coenraad, geboren op 9 november 1958. (Zie 6)
3. Marjon Coenraad, geboren op 3 september 1960. Zij huwde op 37-jarige leeftijd op 29 april 1998 met Hanny van den Berg, oud 35 jaar, geboren op 6 oktober 1962.

4. Elle Coenraad, geboren op 13 oktober 1964.

Uit het tweede huwelijk werden geboren:

1. Tom Coenraad, geboren op 16 oktober 1982
2. Alexander Coenraad, geboren op 17 oktober 1984
3. Pieter Coenraad, geboren op 19 juni 1986.

6. Slager Hennie Coenraad:

Hennie Coenraad werd geboren te Rosmalen op 9 november 1958. Uit zijn huwelijk met Suney werden twee kinderen geboren:

- A. Robin Coenraad, geboren op 18 september 1988
- B. Dennis Coenraad, geboren op 31 maart 1992

Ook Henny Coenraad bekwaamde zich in het slagersvak. Op een gegeven moment had hij genoeg van het slagerswerk en trok de wijde wereld in. We schrijven dan 1988. Hij kwam terecht in Maleisië, in de hoofdstad Kuala Lumpur. Anno 2001 is hij de grootste slager van Maleisië. "Een slagerszoon uit Rosmalen aan het hoofd van Maleisisch grootste vleesverwerkend bedrijf. Hennie Coenraad (42), mede directeur van Prima Agri Products, kan er zelf nog steeds plezier om hebben. Met zijn Maleisische zakenpartner Kadir bestiert hij vier fabrieken in Maleisië, Singapore, Hong Kong, Indonesië en Nederland. Zo'n 300 werknemers, 50 miljoen gulden omzet en een range van 250 producten..." (3)

Het vlees van Coenraad wordt bereid volgens de Islamitische regelgeving. "Eenderde van de wereldbevolking is moslim, een geweldige markt..... (3)

Driek van Grette was zo onder de indruk van deze Rosmalenaar, dat hij er een column aan wijdde: Unne Rusmollese slagter in Maleisië. (3)

6A. Ger Coenraad de vierde generatie als slager in Rosmalen:

Ger Coenraad werd geboren te Rosmalen op 5 juli 1957. Hij huwde met Anne Pennings, geboren op 30 oktober 1960. Uit dit huwelijk werden twee kinderen geboren:

A. Merel Coenraad, geboren op 25 september 1987

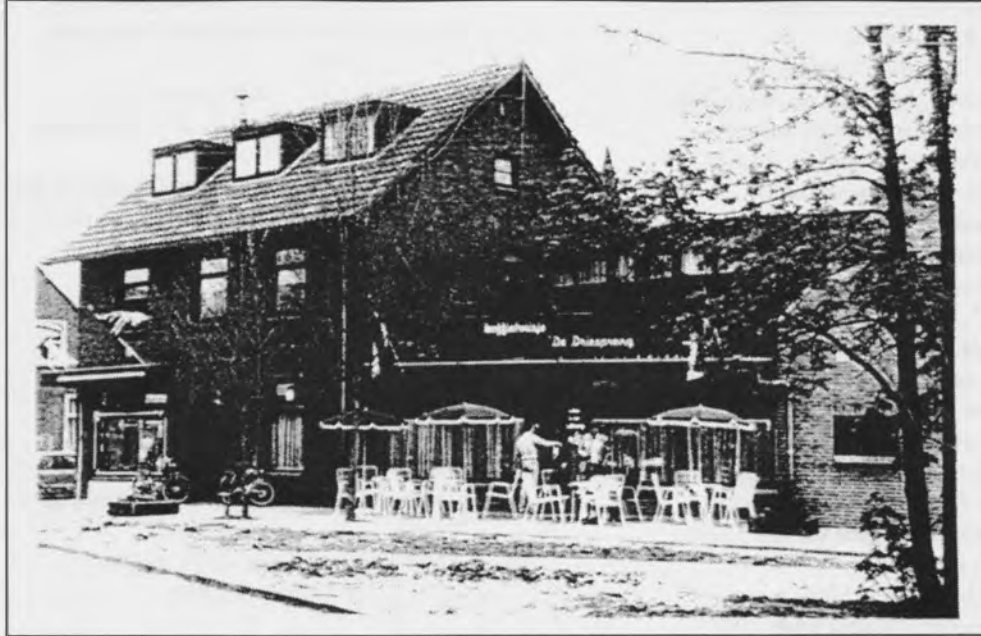
B. Roos Coenraad, geboren op 13 december 1989.

Ger Coenraad bekwaamde zich, net als zijn broer Hennie, in het slagersvak en nam in 1983 de zaak van zijn vader, vele jaren echter gerund door zijn moeder, over. Zijn moeder ging echter niet achter de geraniums zitten. Ze ging verder in het "Koffiehuisje De Driesprong". Enkele jaren na de overname maakte hij plannen voor grote veranderingen. In De Molen van 19 november 1997 zegt hij daarover: "In 1988 kwam de gedachte aan een grote verandering. Er was de druk van de gemeente om het centrum te moderniseren en ik nam het initiatief om iets heel moois op te zetten. Twee jaar van plannen ging er aan vooraf en het eerste plan werd helaas afgewezen. Daarna kwam er het idee van een gecombineerde verswinkel. De gemeente dacht met me mee en uiteindelijk is Vershof De Driesprong er in 1992 gekomen. We hebben eerst nog een jaar in een noodwinkel op de Markt doorgebracht voordat we konden overschakelen op het moderne bedrijf dat er nu is. Ger Coenraad is best trots op hetgeen tot stand gekomen is. Een koelvitrine van 12 meter met achter de toonbank 50 m² werkruimte waar de beste producten gereed gemaakt worden. De slachterij is er nu niet meer maar we hebben toch nog veel ambachtelijk werk aan het maken van rookvlees, beenham, gebraden gehakt, rookworst, balkenbrij, zult en uiteraard alle produkten voor de catering." (3)

In 1990 plaatste hij een computer in zijn zaak. "Slager Ger Coenraad uit Rosmalen wil zijn klanten meer bieden dan alleen het stukje vlees. In zijn slagerij aan de Driesprong in Rosmalen heeft hij daarom, in samenwerking met het Voorlichtingsbureau Vlees, een pc laten installeren. Klanten kunnen die gebruiken voor het oproepen van informatie over vlees. Coenraad is daarmee de eerste slager in deze

regio die zo ver gaat in service verlenen aan de klant.” (3)

Na haar opa Theo Coenraad en haar vader Ger Coenraad is Roos Coenraad de derde generatie Coenraad in de paardensport.

Slagerij Coenraad en “Koffiehuisje De Driesprong”.

Net als zijn vader Theo besteedt ook Ger Coenraad de nodige tijd aan zijn hobby: paarden.

In het Brabants Dagblad van 14 maart 1989 werd vermeld: “Ger Coenraad heeft zondag met Rika bij de middengroep II en gevorderden de cross gewonnen die de vereniging voor recreatieve paardensport De Doordrijvers organiseerde in de Maliskampse bossen. In een tijd van 2 min. 56 sec. finishte Ger Coenraad voor Hans Havermans (met Kasjmir) tweede in 3 min. En Charles van Kints (derde met Ola in 3 min. 27 sec.)” (3)

Dochter Roos Coenraad werd in juni 2004 met haar Four Seasons Savanna tot “eerste Nederlands kampioene van de connamara pony’s uitgeroepen. Zowel de dressuur rubriek in de klasse L2 als het springen in de klasse L wist Coenraad op haar naam te schrijven.” (3)

Tot slot.....

Omstreeks 1897/1898 liep ‘t “butjesmènneke” Marinus Coenraad met zijn vlees als venter de deuren langs in Rosmalen. Met succes! Hij startte een echte slagerswinkel. Ruim honderd jaar later staan zijn achterklein-

kinderen aan het hoofd van prachtige zaken in Rosmalen en op diverse plaatsen in de wijde wereld. Vier generaties slagers Coenraad. Het leverde een pracht stukje Rosmalense historie en genealogie op, dat ik met liefde en plezier aan het papier heb toevertrouwd.

Voor de familie Coenraad is het geheel extra interessant, omdat zij kunnen terugblikken op het wel en wee van maar liefst zeven generaties.

Mijn dank betuig ik aan Gera van der Leest – van Lier uit Rosmalen, die me op een meer dan uitstekende manier behulpzaam is geweest bij het verzamelen van de jongste gegevens wat betreft geboorte, huwelijk en overlijden binnen de familie Coenraad en Van Lier.

Henk de Werd

Geraadpleegde bronnen:

Akten van geboorte, huwelijk en overlijden van de voormalige gemeente Rosmalen in

1. Stadsarchief te 's-Hertogenbosch.
2. Akten van geboorte, huwelijk en overlijden van de gemeente Berlicum in Brabants Historisch Informatie Centrum (voorheen Rijksarchief te 's-Hertogenbosch).
3. Collectie "Rosmalense mensen" uit het archief van Henk de Werd:
 - a. Brabants Dagblad 16 december 1987
 - b. Copie kerkelijk trouwboekje van Piet van Lier en Anna Maria de Groot
 - c. Copieën van diverse verleende vergunningen en verklaringen voor Piet van Lier, beschikbaar gesteld door Gera van der Leest – van Lier.
 - d. De Molen, weekblad voor Rosmalen, 19 november 1997.
 - e. Brabants Dagblad 14 maart 1989.

- f. Brabants Dagblad 24 februari 1990
 - g. Brabants Dagblad 2 juni 2004
 - h. Brabants Dagblad 24 augustus 1999
 - i. KLM 3/2000 pagina 30 en Brabants Dagblad 22 december 2001.
 - j. "Het aanzicht van Rosmalen": De Torenstraat. Door Ad van der Donk, met medewerking van Henk de Werd. Brabants Dagblad, 23 december 2004
4. Collectie bidprentjes van Henk de Werd
 5. Boekwerk Rosmalen 1961-1964-1965, samengesteld door Henk de Werd.
 6. Brabants Dagblad 3 september 1964.
 7. Boekwerk: "Heemkundekring Rosmalen. Lustrum 4", samengesteld door Henk de Werd.
 8. Bossche Omroep 8 mei 2005, pagina 17. Serie: Rosmalense portretten.

Henk de Werd

1992: De noodwinkel van slager Ger Coenraad op de markt in Rosmalen.

Kwartierstaat van bekende Rosmalenaren - 22

<p>16. Gerardus Coenraad</p> <p>* Berlicum, 23-08-1830 + Rosmalen, 17-08-1868 zoon van Lambertus Coenraad / Agnes Govers</p> <p>x Rosmalen, 20-08-1863</p>	<p>18. Antonius Heijmans</p> <p>* Rosmalen, 23-05-1797 + Geffen, 17-11-1872 zoon van Andries Heijmans / Johanna H. v.d. Doelen</p> <p>x Geffen, 04-09-1858</p>	<p>20. Franciscus de Groot</p> <p>* Uden, 24-03-1843 + Veldhoven, 27-11-1904 zoon van Peter de Groot / Francisca v. d. Linden</p> <p>x Nistelrode, 27-06-1872</p>	<p>22. Martinus Schuurmans</p> <p>* Dinther, 15-02-1843 + Heesch, 07-08-1897 zoon van Wilhelmus Schuurmans / Adriana van de Graaf</p> <p>x Heeswijk, 13-02-1879</p>	<p>24. Hendrikus Raaijmakers</p> <p>* St.-M.gestel, 16-04-1839 + St.-M.gestel, 27-05-1923 zoon van Jan Raaijmakers / Jacoba v.d. Meijden</p> <p>x Boxtel, 25-04-1863</p>	<p>26. Antonius Hendriks</p> <p>* St.-M.gestel, 22-08-1845 + ? Boxtel, na 15-1-1931 zoon van Lambertus Hendriks / Maria Eijkemans</p> <p>x Boxtel, 13-05-1871</p>	<p>28. Adriaan van Erp</p> <p>* St.-M.gestel, 27-08-1825 + St.-M.gestel, 02-11-1895 zoon van Hendrik van Erp / Cornelia Sterks</p> <p>x St.-M.gestel, 18-05-1855</p>	<p>30. Wilhelmus Pennings</p> <p>* St.-M.gestel, 17-01-1834 + St.-M.gestel, 01-03-1908 zoon van N.N. / Gijsberdina Pennings</p> <p>x Den Dungen, 09-05-1863</p>
<p>17. Wilhelmina Verhagen</p> <p>* Den Dungen, 05-06-1837 + 's-H.bosch, 15-01-1871 dochter van Joannes Verhagen / Wilhelmina van der Donk</p>	<p>19. Theodora van Boekel</p> <p>* Oijen, 13-02-1838 ! + Geffen, 08-11-1868 dochter van Adriaan van Boekel / Maria van Heeswijk</p>	<p>21. Maria Verhoeven</p> <p>* Nistelrode, 03-05-1843 + Nistelrode, 17-05-1884 dochter van Cornelis Verhoeven / Antonia van der Voort</p>	<p>23. Petronella van Oss</p> <p>* Berlicum, 13-11-1849 + ? Heesch, na okt. 1902 dochter van Jan van Oss / Joh. Maria Gloudemans</p>	<p>25. Maria Cath. van Houtum</p> <p>* Boxtel, 16-12-1830 + St.-M.gestel, 28-01-1906 dochter van Gerardus van Houtum / Antonetta Schellekens</p>	<p>27. Petronella vd Langenberg</p> <p>* Boxtel, 05-02-1843 + St.-M.gestel, 31-10-1920 dochter van Leonardus vd Langenberg / Goverdien v.d. Heijden</p>	<p>29. Theodora Beekmans</p> <p>* St.M.gestel, 16-03-1826 + St.M.gestel, 08-02-1896 dochter van Willem Beekmans / Hendrina van der Meire</p>	<p>31. Clasina Verhofstad</p> <p>* Den Dungen, 26-01-1840 + St.-M.gestel, 04-10-1872 dochter van Hubertus Verhofstad / Henrica v Bummelen</p>
<p>8. Marinus Coenraad</p> <p>* Rosmalen, 20-06-1864 + , x Geffen</p>	<p>9. Geerdina Heijmans</p> <p>* Geffen, 15-07-1864 + Rosmalen, 02-03-1902 22-05-1886</p>	<p>10. Theodorus de Groot</p> <p>* Nistelrode, 25-11-1877 + Nijmegen, 08-07-1950 x Heesch</p>	<p>11. Anna Maria Schuurmans</p> <p>* Heeswijk, 17-06-1880 + Nijmegen, 18-12-1943 25 -10-1902</p>	<p>12. Gerardus Raaijmakers</p> <p>* St.-M.gestel, 24-03-1873 + , x St.-M.gestel</p>	<p>13. Adriana Hendriks</p> <p>* St.-M.gestel, 18-12-1883 + , 12-01-1906</p>	<p>14. Johannes van Erp</p> <p>* St.-M.gestel, 23-06-1861 + , x St.M.gestel</p>	<p>15. Frederica Pennings</p> <p>* St.-M.gestel, 02-09-1864 + , 17-07-1896</p>
<p>4. Gerardus Coenraad</p> <p>* Rosmalen, 1 maart 1902 + Rosmalen, 25 november 1932 x Wanroij</p>	<p>5. Anna Maria de Groot</p> <p>* Veldhoven, 19 augustus 1903 + Rosmalen, 30 mei 1988 17 januari 1928</p>		<p>6. Hendrikus Raaijmakers</p> <p>* Boxtel, 7 juni 1906 + , x St.-Michielsgestel</p>	<p>7. Cornelia Hendrika van Erp</p> <p>* St.-M.gestel, 8 augustus 1906 + , 23 juli 1931</p>			
<p>2. Theodorus (Theo) Coenraad</p> <p>* Rosmalen, 27 november 1930 x St.-Michielsgestel</p>			<p>3. Adriana Frederica Maria (Sjan) Raaijmakers</p> <p>* St.-Michielsgestel, 4 januari 1933 4 juli 1956</p>				
<p>Gerardus Henricus Petrus (Ger) Coenraad * Rosmalen, Deken Fritsenstraat 1, 5 juli 1957</p>							

Martien Veebens / WOGH / januari 2006

KLASSENFOTO'S VAN VROEGER - 3

Sint-Jozefschool Maliskamp halverwege de 50-er jaren

In ons archief in ons prachtig heemhuis "Mariënwater" vond ik een foto uit ca 1957 van de jongensschool Sint Jozef in de Maliskamp. Op deze foto staan 22 leerlingen, waarvan helaas één naam niet achterhaald is kunnen worden.²⁰ Hiervoor heb ik de hulp ingeroepen van Jan Veekens, een telg uit het geslacht Veekens, destijds woonachtig aan de Peter de Gorterstraat. De vader van Jan – Willem Veekens - was werkzaam op de boerderij van Coudewater. Jan Veekens woont nu nog in dit monumentale pand aan de Peter de Gorterstraat. Bij de invulling van de namen heeft Jan Veekens de hulp ingeroepen van Peter van Venrooij, die over een ijzersterk geheugen bleek te beschikken. Opgemerkt moet worden dat Jan Veekens niet in deze klas zat.

De Sint Jozefschool bestond in 1957 uit 6 klassen; deze school bestaat nu nog en draagt de naam "De Masten". Voordat de school haar definitieve plaats kreeg werd het kleuter- en lageronderwijs in de Maliskamp op verschillende locaties gegeven. Zo was er een kleuterschool nabij het oude Bernadetteklooster en ook nog even in het parochiehuis het Trefpunt. De lagere jongensschool heeft ook nog even in de uitbouw van de kerk gezeten.

In die tijd waren er vier vakleerkrachten aan de school verbonden, te weten: M. der Kinderen (hoofd), Piet v.d. Akker, (grote) v.d. Akker, en meester Kappen. Enkele saillante gebeurtenissen zijn Jan Veekens bijgebleven uit zijn lagere schooltijd..

Als je in de klas zat van de grote meester v.d. Akker bestond het gymnastiekuur vaak uit een zoektocht op het landgoed Den Eikenburg naar eekhoortjes. Aan deze zoektochten denkt

Jan Veekens – toen al natuurliefhebber - nu nog met afgrijzen terug. De leerlingen moesten namelijk eekhoortjes vangen. Deze werden dan in kistjes gestopt en werden door meester v.d. Akker verkocht aan derden. Een dergelijke handelwijze werd toen door de samenleving kennelijk stilzwijgend geaccepteerd. Nu zou een dergelijke handelwijze niet meer worden getolereerd.

Gedurende betrouwbaar ijs kregen veel scholen in Rosmalen ijsvrij, echter niet in de Maliskamp. De leerlingen hielden dan een protestactie op de schoolplaats met de leus:

“Alle scholen hebben vrij,
de Maliskamp is er weer niet bij
De meesters zeggen:
leren, leren, leren!”

Zoals op alle katholieke scholen stond het godsdienstonderwijs, met pastoor van den Biggelaar als grote initiator, hoog in het vaandel. Iedere dag moest men naar de kerk, waarvoor een punt werd gegeven. Iedere morgen werd er vóór aanvang van de lessen gebeden en na afloop van de voormiddag werd de Engel des Heren gebeden.

Jan Veekens herinnert zich goed dat in de school en op de speelplaats een spartaanse discipline werd gehandhaafd, waarbij gebruik van handen en voeten van de leerkrachten niet ongebruikelijk waren. Dit gebeurde ook als men zich in het domein van pastoor Van den Biggelaar waagde met bedoelingen die deze goedaardige pastoor niet welgevallig waren.

Meester M. der Kinderen was jarenlang hoofd van de Sint Jozefschool. Een man met een echt onderwijzershart en hij ondersteunde tal van verenigingen. Bij hem kon men vrijwillig op de woensdagmiddag bijles krijgen in de Franse taal voor een kwartje per kind.

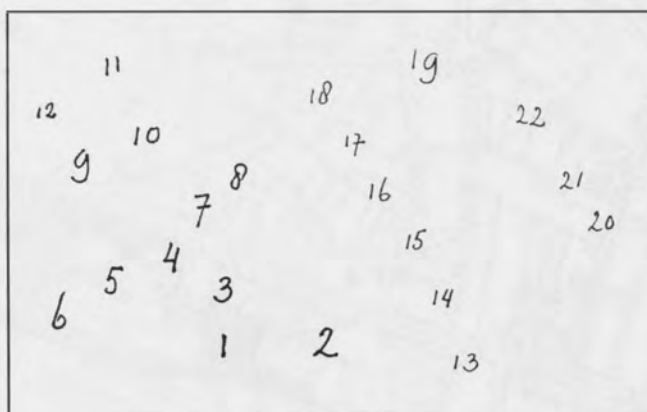
In het algemeen kijkt Jan Veekens op een fijne schooltijd terug.

Ad Tibosch

²⁰ Mocht iemand de naam van nr. 22 weten, graag een reactie naar: 5214154 of atibosch@planet.nl.

1. Tonnie Gloudemans
2. Bert Heesakkers
3. Frans Remmers
4. Hans van Hoek
5. Wim van Helvoort
6. Tinie van Hoof
7. Jan van Rosmalen
8. Harrie Hanegraaf
9. Robbie Schippers
10. Jos Heijmans
11. Gerard van Gerven
12. Frans van Venrooy
13. Cor van Loosbroek
14. Peter Vallenga
15. Hans van Rooij
16. Peter van Venrooij
17. Theo Dielissen
18. ? Gevers

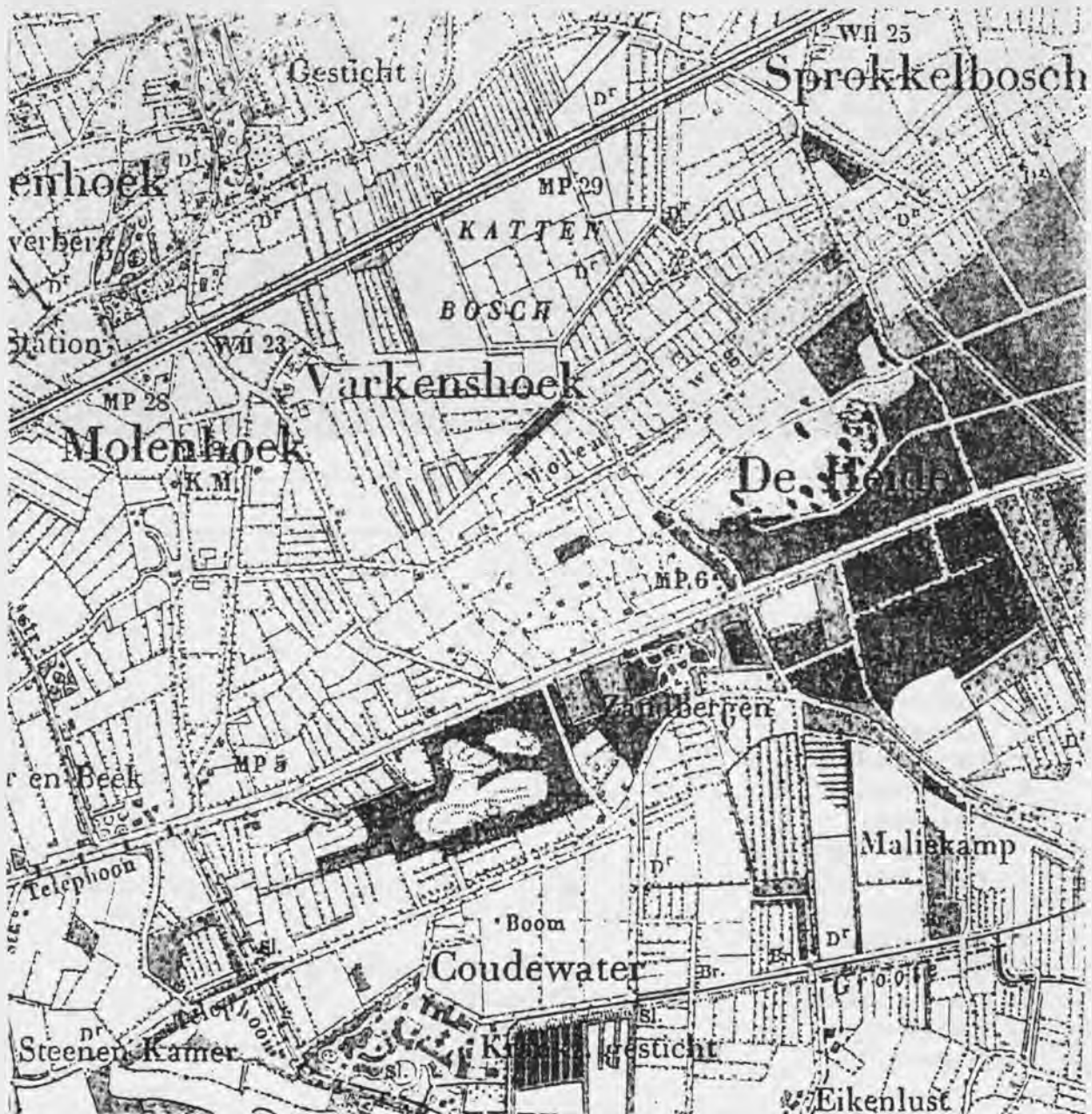
19. schoolmeester Piet v.d. Akker
20. Theo Veekens
21. Antoon van Gerven
22. onbekend

ROSMALEN IN 100 JAAR TIJD ERG VERANDERD

In 2005 verschenen er een drietal atlassen die een goed beeld geven van de ruimtelijke ontwikkeling die Rosmalen in 100 jaar tijd erg deed veranderen. De kaarten op pagina 34 en 35 zijn door een 179%

vergroting van schaal 1:25.000 naar 1:14.000 gebracht om een vergelijking met de luchtfoto van 15 juni 2003 op pagina 36 beter mogelijk te maken.

Martien Veekens

Vergroot fragment pagina 34:

Uit: *Grote Historische topografische Atlas*, ± 1905, Noord-Brabant, schaal 1:25.000; Uitg. Nieuwland, Tilburg, 2005, ISBN 90 8645 001 6.

Kaart nr.588: Verkend in 1895, Uitgave 1907.

Heruitgave van *Historische Atlas Noord-Brabant*, Chromotopografische Kaart des Rijks, Uitg. Robas Producties, 1989, ISBN 90-72770-03-x (o.a in bibliotheek Heemkundekring Rosmalen)

Vergroot fragment pagina 35:

Uit: *ANWB Topografische Atlas*, Noord-Brabant, 1^e druk 2004, ISBN 90 18 01846 5.

Kaart 25 (Topografische Dienst:deel 45B, 1999)

Fragment pagina 36:

Uit *Luchtfoto Atlas Noord-Brabant* (Oost), schaal 1:14.000, Uitgeverij 12 Provinciën, ISBN 90-77350-09-8,

Fotonr.: 152-416. Opnamedatum 15 juni 2003

VOOR U GEHOORD - 39

Dansende muizen

Es de kat van huis is danse de muize op de toffel. De muize maake van de afwezigheid gebruik. 't Is net zo iets es de gelegenheid maakt d'n dief. En die kans kwaam er toen vodder en moeder diejen aovend allebei weg moesse. Wè vroeger gold: Katte en wijve moete thuis bléève, manne en honde maake d'rre ronde, (Vrouwen en kinderen moeten zich veilig voelen; de vrouw moet thuis zijn) is verleden tijd. Een soortgelijke uitdrukking was: Een braaf wijf, een zeer been en 'n gescheurde broek blijven best thuis. En zò'n vrouw die òk nog goed huis houdt en zuinig is, is de beste spaarpot en daar groeit het spek aan de balk.

Moeder ging dus kaart mi 'n paor aander vrouwe ut de buurt en vodder, unne echte dūivemelker en lid van de Rosmollese dūivemelkersclub "De Zwaluw", moes de veurzitter eefkes spreeke en dan nor de vergadering van de

R.K. knijnefokvereniging
"Helpt elkander".

De kéénder ha'n zogezeed. vrijhof. Es de kéénder al wè aauwer waare dan liete ze de òn hulliej vriende en/of vriendinne weete deur unne bessem in de hofweg of teege 't huis te plaotse. Mar van de drie kéénder die ze ha'n waar d'n oudste nog gin tien. En veur dè moeder wegging hà ze hulliej nog eefkes goed de wacht òngezeed, desse nie mi mekaare moesse vechte en gin kattedwaad uthaole. Mar moeder hà d'r kont nog mar kwèlluk gekeerd of ze zaate al te rikraoie wè ze ut kosse haole. En toen kwaam Jentje, de belhamel van het gezelschap, zogezeed het katje van de baan (aanvoerder bij kwajongensstreken) op de gedachte um mi de kat wè te gaon speule. Ze viete de kat, die hi:l zeeg was, en dinne

die in de centrifuge van 't wasmachien en liete dè eefkes flink drèije. Daor zò ze nie doo:d van gaon en 'n kat hi toch òk zeuve levens en esse doo:d zò gaon dan hà ze er toch nog zes over. En zolang esse in de centrifuge zaat kon ze òk gin rare spronge maake. Toen ze de kat er weer ut liete waar ze zo dol es 'n pinneke. Zo ziede mar weer dè ge kèinder nie hendig alleen kunt laote. Want es de kat van huis is danse de muize op de toffel. En mi de uitdrukking: 'n Goei wijfen 'n goei kat heure bè de kachel, of wè ze in Groningen kortweg zegge: Een vrouw en 'n poes, horen in hoës, kunne we op d'n dag van vandaag toch nie mer verkoope.

Trouwen is houwen

Over trouwen of niet trouwen zijn de meningen sterk verdeeld.

Trouwen is houwen; is het niet goed dan heb je het toch. En in dat geval zal dit trouwen ook dik berouwen.

Wie vrijt wordt benijd, wie sterft wordt geprezen.

Als je trouwt dan deug je niet, maar als je dood gaat, dan was er geen beter(e).

Trouwen is beter dan branden. Beter gemand dan gebrand. (Beter dan te lijden onder zijn hartstocht.)

Haastig getrouwd. Lang berouwd.

Trouwen is geen eenmanswerk.

Trouwen is geen kinderspel. Die getrouwd zijn weten het wel.

Trouwen is efkes wèrrem, net es in oew boks pisse.

D'n trouw is krèk 'n persessie, 't kruis gû altèd mee.

Es ze vrijen zèn 't minnebroeders en es ze getrouwd zèn worden 't kruishere.

Vur trouwe is de kortste dag lang genoeg.

Een man zonder vrouw is een paard zonder teugel.

Die trouwt doet goed, maar die niet trouwt doet beter.

En in België zegt men : Trouw naar de oor en niet naar de oog. (Niet afgaan op uiterlijke schijn, maar oew oren goed open zetten om wel te weten hoe zijn vrouw zijn zal).

De meeste mensen trouwen tussen de twintig en de dertig. Es ge voort tussen de veertig en de vijftig bent dan staode voort te boek es eeuwige vrijgezel.

Gradje waar al 48 en niemes hà dan òk verwaacht dè hij nog ooit zò trouwe. Z'n café vriende hà'n wel 's gezeed dettiej nou voort gerust kos trouwe, want de kooi waare d'r voort ut. Hij zò teege een of aander weuw òngeloope zèn en er mi getrouwd. Die hà al drie minse versleete en waar bang dè ze voort mi de aauw henne de mand in zò gaon. Kéénder hà ze nooit gehad en ze zòtter òk wel gin mer kréége, want ze waar voort van de leg af. En umdè ze verder niemes hà en toch gèire weer wè aanspraak wò hebbe , waar ze weer mi d'r kont, (dè waar zo iets es twi wange en gin neus), op de loop gegaon en hà ze Grad weten te strikken. Ze waar zelf òk nie mer van de jongste, mar òk 'n aauw makt muziek , es ge mar kunt speule. 'n Aauw koe lekt d'r kont net zo goed es 'n jong mèske, es ze d'r mar bè kan. Ze haget ammel zo mooi veurgespiegeld dè ze't same zo goed zoo'n hebbe dettiej er ingetrapt waar. Ze blief mar aonhauwe en um van dè gemekker af te zèn hattiej toch mar ja gezeed. En es 't hooi vanzelf nor de wagen gû, dan zèn de hooivorken goedkoop. Het paard moet nor de kribbe (voederbak, ruif) komme De vrijer moet moeite doen om kans te hebben bij het meisje. Als het meisje toont dat ze al te verlangend is dan heet dat ; de kribbe loopt naar het paard.

Maar vanaf d'n uurste dag dè ze getrouwd ware hà ze hum gejudast en gecommandeerd en waar het duidelijk wie hier de boks ònhà. Es ie dè van te veure ammel hà geweete zottie nooit mi heur getrouwd zèn en hij hà dan òk spijt es haor op zonne kop. Um van heur gezever af te zèn waar iej mi heur getrouwd mar hij besefte nou dettiej er nou veur goed aon waar. En hij begreep nou ook de uitdrukking, al was het te laat:
Es 't hooi 't pèrd aachternò leupt dan wil het gevreete zèn.

Unnen aap van 'n jong

Jèntje van ons Mien is altèd 'n hel menneke geweest. Bè z'n geboorte waar iej um te beginne de baker al te vlug af geweest. Hij waar iedereen te slim en te vlug af en vur den duvel nie bang. Toen hij acht wier hattiej z'n moeder gevraagd of z'n mèdje òk op 't fist moeg komme. En dè waar in diejen tèt gin gewoonte. Ester al gefist wier dan waren er hoogut 'n paor jungskes ut de buurt, mar toch zeker gin mèskes. Op school hà de mister hel mi hum te stelle. 't Waar ginnen hèndige en ginnen held in 't leere. Hij waar veul te tierig en waar mi z'n gedachte nooit bè de les. Iets doen laag 'm beter en durrem hà de mister hum òk geadviseerd nor de ambachtschool te gaon. Hij waar nou eenmaal ginne boekenwurm. Leer, doe en spaar wat, dan kun je, heb je en ben je wat, sprak hem niet aan. Alleen doen waar veur hum al genoeg. En zijn ouders maakten zich gin zorgen om hem. "Al mettertijd komt Jan in de broek en Griet in de rokken", zin z'n vodder (Alles komt terecht, als je de tijd maar afwacht)

Al hil gaauw hattiej in de gaate dètter behalve z'n vruger vriendinneke nog meer mèdjes rondliepe in het aards paradijs. En op Dungen kermis zaag hij 'n durske dè zo maar alleen nor die botsaoto's stond te kéeke. Hij ging er hinne en vroeg of ze gin zin hà om mi hum 'n ritje te maake. En toen ze eefkes laoter in de rups zaate en de kap over de rups ging waogde hij 't heur 'n kusje te geeve. En toen ze eefkes laoter zin dè ze mar alleen waar en nie te laat nor huis wò gaon um dètter nò tien uur gin bus mer liep nor Rosmolle, beloofde hij heur mi de fiets nor huis te brenge. Mar ja, ge weet hoe dè gû.

D'r wier wè gebuurt en wè gehaffeld en geknuffeld en al bè al waar 't veul te laot geworre en waar bang dè ut thuis òk nog 'ns kermis zò zèn of anders gezeed dettiej van unne kaauwe kermis thuis zou komen. Dettiej slim waar wisse we al en durrem liet iej vlak bè huis zonne baand leegloope. Dè waar overmacht en dè kosse hum toch òk niej kwèlluk neeme.

<http://www.nopapers.nl/expo/0/e0008/e0008-02.jpg>

Z'n moeder wò dettiej veur dettie naor bed ging diejen baand zò lappe. En Jèntje wist ginne goeie raad toen zèn vodder zin hum wel eefkes te helpe. En ze waare nog nie in de schuur of vodder zin : "Pompt 'm mar 's op, dan denk ik dettiej wel hard zal blééve." Jèntje snapte al wel dè z'n vodder 'm wel deur hà en zin toen : "Hoew witte gè dè?"

"Och, menneke", zinniej: "diej aauw haos kenne de stroppe en die haauwde mi dè soort dinge niej vur aap. *Ge moet unnen aauwen aap gin bèkke leere trekke.*"

Harry Coppens

HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

DANKT ZIJN SPONSORS

- Heijmans NV
Graafsebaan 13, 5248 JR Rosmalen
- Woningstichting De Kleine Meierij
Weidestraat 2, 5241 CB Rosmalen
- Bouwmans Oliehandel BV
Westeind 2, 5245 NL Rosmalen
- Brasserie Restaurant 'De Coelenborgh'
Schoolstraat 34, 5243 VC Rosmalen
- Van Creij & Van Hoek BV
Huisbergenweg 6, 5249 JR Rosmalen
- Eijkelenburg Dura Bouw BV
Stationsplein 1, 5241 GN Rosmalen
- W. Gloude-mans BV
Hintham 117a, 5246 AE Rosmalen
- Van Grinsven Sanidrôme
Stadionlaan 167, 5246 JT Rosmalen
- Aann.bedr. P. Hoedemakers en Zn BV
De Grote Elst 40, 5246 JP Rosmalen
- Huijbregts Notarissen
Hoff v. Hollantlaan 5, 5243 SR Rosmalen
- Piels BV
Vinkenveld 6, 5249 JT Rosmalen
- Boek- en Kantoorvakhandel Robben
Molenhoekpassage 23, 5242 CZ Rosm.
- Hoveniersbedrijf Sequoia
Polluxstraat 4, 5243 XJ Rosmalen
- Foto Stijntjes
Molenhoekpassage 4, 5242 CZ Rosmalen
- Timmers Bouwbedrijf BV
Heikampweg 6, 5249 JX Rosmalen
- Gebr. Voets Weg- en Waterbouw
Vinkenveld 4, 5249 JP Rosmalen
- Café 't Zonneke
Hintham 36, 5246 AC Rosmalen
- Rosmalen Bouw
Saffierborch 32, 5241 LN Rosmalen
- René Holweg Transport BV
Moeskampweg 3,
5222 AW 's-Hertogenbosch
- Grieks-Macedonisch Specialiteiten Restaurant
Rodenborchweg 35, 5241 VN Rosmalen
- Venrooij Installatie Techniek BV
Heikampweg 3, 5249 JX, Rosmalen
- Ginderzande BV
Raadhuisstraat 51, 5241 BK Rosmalen
- Combo Interieursystemen / A.C.A. Driessen
Handelskade 11, 5211 TH, 's-H.bosch
- Spar Langenhuijsen
Hoogstraat 64, 5241 CT Rosmalen
- Dhr J. Verbiesen
Molenstraat 34, 5242 HA Rosmalen
- Dhr Th. Heijmans
Oude Baan 39, 5242 HT Rosmalen
- Dinos BV
Weidestraat 32, 5142 CB Rosmalen
- Apotheek Rosmalen-Berlicum
Oude Baan 9, 5242 HT Rosmalen
- Haarmode Peter van Wanrooy
Striensestraat 15, 5241 AW Rosmalen
- Soos Satisfaction
Fort Alexanderstraat 31, 5241 XE Rosm.
- Donatus Ond.Verz.Mij
Hoff van Hollantlaan 8, 5243 SR Rosm.
- Horeca Belangen Vereniging Rosmalen
p/a Schoolstraat 34, 5243 VC Rosmalen
- Dierenspecialzaak Nico v.d. Berg
Oude Baan 3, 5242 HT Rosmalen
- Croonen Adviseurs BV
Postbus 435, 5240 AK Rosmalen
- Linnenbank Elektrotechniek BV
Biestkampweg 15, 5249 JV Rosmalen
- Electro World Verhallen
Verl.v.Meeuwenstr. 2, 5241 TG Rosmalen
- Boundless Business Consultancy
Veemarktkade 8,
5222 AE 's-Hertogenbosch